

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 270

פנינים לפרשת שמיני

זכיתי שהוא התארח בביתי באחת משבתות החיזוק הרבות שערך ב'מודיעין עילית'. הוא דרש באותה שבת לא פחות מ-25!! דרשות, לפני כל תפילה, באמצעה ובסופה, בבית ראשון ובבית שני, לפני הארוחות ואחרי הארוחות, דרשה לנשים ודרשה לילדים ולבחורים

רשמים אישיים מהגאון הצדיק רבי ירחמיאל קראם זצ"ל

הרב ישראל ליוש

הישיבה, כי הוריו לא שילמו שכר לימוד. אני התכוונתי שיעזור לי להסביר לישיבה שאם יתעקשו על השכר לימוד, הבחור עלול למצוא את עצמו מחוץ לעולם הישיבות, אך הוא היה יעיל עוד יותר ומעשי בתכלית, הוא יצר קשר עם מזכיר הישיבה והעביר לידי את שכר הלימוד לחודשים הקרובים... הסיפורים הרבים שחוה, והדילמות הרבות ששמע, לא הקהו את חושיו. הוא נשאר תמיד ער ונמרץ, נחוש ונסער בכל ענין ש'כבוד שמים' נוגע אליו... הוא לא נח ולא שקט כשידע על איזה 'זיכוי הרבים', או ריבוי כבוד שמים שהוא יכול לפעול, עד שעשה ככל אשר ביכולתו, כדי להוציאו אל הפועל.

יומיים לפני שעם ישראל קיים מצוות 'והגדת לבנך', דור לדור סיפרו מעשיו ושחו בנפלאותיו, אב העביר לבנו את סיפור עשרת המכות וקריעת ים סוף, סב למד עם נכדו על מעמד הר סיני, ועל הורתו ולידתו של עם ישראל, נפרדנו ממי שבזכותו נודע לרבים הסיפורים הללו, עשרת המכות, יציאת מצרים ומעמד הר סיני... נפרדנו ממי שבזכותו לא נגדעה שרשרת העברת לפיד האמונה.

נפרדנו מהגאון הצדיק רבי ירחמיאל קראם זצ"ל... רבי ירחמיאל, מורם ורבים של פעילי אחינו, ואני הקטן ביניהם. ואולי יותר נכון לומר, מורם ורבים של כל מי שנשמה של 'קירוב' פועמת בקרבו, כי הוא לימד אותנו מהי מסירות נפש לכל נשמה ונשמה. הוא לימד אותנו שכאשר איכפת באמת מכבוד שמים, לא רואים אף מכשול בדרך. הוא לימד אותנו שהמרחק הרחוק ביותר, הוא קרוב מאוד כשמדובר בלקרב יהודי...

פעם התייעצתי איתו כיצד אצליח לשכנע הורים לשלוח את ילדם היחיד לישיבה, הם הרי קשורים אליו מאוד, וכלל לא מעלים בדעתם אפשרות שהוא ילון בפנימיה. הוא שאל אותי היכן הם גרים? 'בקריות!'; עניתי בפשטות, אינני מבין כלל מדוע מידע זה חשוב, כדי לדעת איך משכנעים הורים לילד יחיד לרשום את בנם לישיבה, 'מה הכתובת המדויקת?' המשיך ר' ירחמיאל להתעניין. אמרתי לו את הכתובת המדויקת, והוא נפרד ממני לשלום, למחרת שמעתי שהוא היה אצלם בבית... בהזדמנות אחרת, התייעצתי איתו בדבר בחור שנאלץ לעזוב את

"בדור שעבר - אנשים לא התרוצצו כל היום לחפש ברכות, ואפילו אל ה'חפץ חיים' לא היו מגיעים סתם כך בכדי להתברך מפי קדשו! זו תופעה חדשה, המעידה על עצלות הדור!"

מִרְן הַגְרָא "מ שך זְצוּק" ל: אסור לעשות מה שלא קיבלנו במסורת!

"וְלַהוֹרֵת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא י', י"א)

נושא נוסף כנגדו יצא רבנו במלוא החריפות, הינו הדרישה הגוברת והולכת ב'דעתם' של ילדים פגועים, באמצעות שיטות תקשורת כאלו ואחרות. היה זה בשנת תשנ"ד, כאשר נשאל על ידי רבי יוסף דינר - ראב"ד קהל יראים לונדון - אודות הנושא, והשיב בחריפות רבה:

"אסור לעשות דבר שלא עשו אבותינו, לא ידעו אודותיו, ולא מסרו לנו אותו במסורה! ולא זו בלבד שהדבר אסור - אלא שצריך להחרימו!"

"הן אמנם ידוע כי הגר"א מוילנא, וכן ה'חפץ חיים' ועוד גדולים - עסקו בהוצאת 'דיבוקים', ואף אני עצמי ראיתי בילדותי אדם שנכנס בו דיבוק - בעת שהעבירו אותו דרך עיר מולדתי אל 'ראדין', אולם גדולי עולם אלו עשו זאת מאחר וקיבלו את הדבר במסורת מקדמונינו!"

"לעומת זאת, באשר לאותם ילדים פגועים, אשר מעולם לא קיבלנו במסורת את שיטת התקשורת עמהם - אין להשתמש בכך כדי לברר את פשרם של מאורעות או לחזות את העתידות, ואף יש להחרים בתוקף כל מעשה מעין זה!"...

גם לשימוש בגורל הגר"א - מוסר הרב רפאל וואלף - התנגד רבינו נחרצות. "אין לנו ידיעה כיצד לערוך 'גורל הגר"א', ואף לא כל אחד יכול לעשות שימוש בגורל שכזה! בכדי להבין את התשובה לאשורה - יש צורך בכח הבנה מיוחד, אשר אינו נחלת איש בדורנו!" - הבהיר רבינו, כאשר הוא מוסיף כי יש בכך אף משום פגיעה במצוה של 'תמים תהיה עם ה' אלוך'.

"אמנם הגר"א עצמו השתמש בגורל, וכך גם צדיקים רבים נוספים במרוצת הדורות, אולם לאנשים גדולים במדרגתם - היתה הנהגה מיוחדת, והם היו רשאים להשתמש בכלים אשר לגבינו יש בהם משום פגיעה במידת ה'תמימות' הנדרשת מאתנו!" - הסביר רבינו [אף שמפי השמועה מספרים, כי לרבינו דוקא היתה קבלה ברורה מפיו של ה'חפץ חיים', אודות האופן בו ניתן לערוך את גורל הגר"א, אולם בענוותנותו הוא לא ראה את עצמו ראוי לכך, ואף סבר כי הדבר אינו נכון אלא עומד בסתירה לחובת ה'תמימות' המוטלת על האדם].

מה בין ברכה לנבואה...

גם לחלומות סירב רבינו להתייחס, באשר דעתו הברורה היתה כי

אין לייחס להם משמעות מיוחדת או לפעול על פיהם. כך למשל מספר הרב רפאל וואלף, כי ביום מן הימים נכנס אל חדרו של רבינו אחד ממקורביו בבהלה, והחל מספר כי חלם הלילה חלום. הלה ביקש לספר לרבינו את תוכן החלום, אולם רבינו לא הניח לו להמשיך בדבריו. "אל תדאג! יהיה טוב!" - השיב. אך דעתו של אותו מקורב לא נחה... "החלום נוגע לכלל כלל ישראל!" - הוסיף, אולם רבינו לא התפעל... "גם עם כלל ישראל יהיה טוב!" - השיב בבטחון גמור.

"רבינו, אבל החלום הזה נוגע לביאת משיח צדקנו!" - ניסה אותו מקורב לעורר את התעניינותו של רבינו, אולם מבוקשו לא עלה בידו... "גם עם המשיח יהיה טוב!" - פסק רבינו נחרצות, ובשום פנים ואופן לא אבה לשמוע את תוכן החלום...

"צו גוטען, צו גיזונט און צו לעבן!"... "לטובה, לבריאות ולחיים!" - אמר רבינו, תוך שהוא נוקט בנוסח בו היה רגיל דודו - רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל - לעשות שימוש בעת הטבת חלום...

וכאן נזכיר, כי כשם שהיה רבינו מסתייג מפניה ל'מקובלים' או ל'עושי נפלאות' שאינם ראויים לשמם - כך הסתייג נחרצות מאנשים שפנו אליו בדבר מצוקותיהם, ומתוך כתיב דבריהם ניכר בבירור כי לא עצה וברכה מבקשים הם לשמוע - אלא נצוצי רוח הקודש מבית מדרשו...

כך למשל, מספר אחד ממקורביו ובאי ביתו של רבינו, כי באחת השנים האחרונות לחיי רבינו, כאשר כבר עבר את גיל התשעים - ביקש להכניס אל הקודש פנימה את בן דודו, אשר בנו חלה והיה שבור ורצון בשל כך. נכנס, אפוא, אותו מקורב אל רבינו, וביקש את

לעוסקים במלאכה, כאות להכרת תודתו על המאמצים שהשקיעו למענו.

אכן, באחד הימים הגיע אל רבינו בחור מבוגר ותינה את צערו: הוא סיפר כי בשנה שעברה השתתף בהקמת סוכתו של רבינו ואף זכה לברכתו, אולם למרבה צערו - טרם בא עד עתה בברית האירוסין... תשובתו של רבינו, היתה נחרצת: "הברכה יכולה להתקיים, רק כאשר המתברך עצמו מעוניין שתתקיים! כאשר הוא עושה את המוטל עליו, ונותן לה מקום שתחול! אתה לעומת זאת - אינך רוצה באמת ובתמים להתחתן... אתה דוחה הצעות על ימין ועל שמאל - מבלי כל הצדקה, ומה לך כי תלין על ברכתי שלא התקיימה?"...

התורה - מקור הברכה!

וכמובן, חשוב להבהיר, כי אדם שאינו מקיים את מצוותיו של בורא העולם, ואינו נוהג על פי תורתו הקדושה - אינו יכול לצפות לברכתו, גם אם יעתירו בעבורו כל צדיקי העולם... מקור הברכה - הינו הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, ואם האדם מנתק את עצמו רח"ל במעשיו מה' יתברך - הרי שמנתק הוא את עצמו ממילא ממקור הברכה, ומהיכן יתברך?

ואכן, רבינו היה נוהג לספר בשם הרב מ'לוצק' את המעשה הבא - אשר אירע עם מרן ה'חפץ חיים', וממנו יכולים אנו ללמוד היטב את היסוד עליו עמדנו זה עתה. ומעשה שהיה כך היה: פעם, כאשר נסע מרן ה'חפץ חיים' מז'טל לז'לנא, עלה לרכבת בתחנת 'לידא', וכמובן, מיד התקבצו סביבו יהודים רבים אשר בקשו לשמוע מאמרי פיו.

באותו מסע - התלווה הרב מ'לוצק' אל מרן ה'חפץ חיים', ובמהלך הנסיעה ניגש אליו אחד מבני עירו, 'לוצק', וביקש ממנו כי יגיש עמו אל ה'חפץ חיים' בכדי לבקש ממנו כי יעתיר עבור בתו שחלתה, ועתה עושה הוא עמה את דרכו לז'לנא, בכדי לדרשו בטובי הרופאים, אשר אולי ואולי יוכלו לסייע לה ולהעלות מזור למכתה. הרב מ'לוצק' נענה כמובן לבקשתו של בן עירו, אולם מאחר וה'חפץ חיים' היה בעיצומה של שיחה בפני קבוצת היהודים שהצטופפה סביבו - לא יכולה היה הרב לגשת אליו תיכף, ולפיכך הציע לבן שיחו כי ימתין עמו, ויצטרף אל חבורת היהודים המקשיבים לדברי קדשו של הכהן הגדול.

כך הצטרפו שניהם, הרב מ'לוצק' והיהודי בן עירו - אל חבורת היהודים שהקיפה את מרן ה'חפץ חיים', כאשר מיד לאחר הצטרפותם - עובר ה'חפץ חיים' מענין לענין, ומתחיל לדבר אודות שמירת השבת וגודל חובת הזהירות בה...

"השבת - גורמת ברכה, כפי שאומרים אנו בפיוט 'לכה דודי': 'כי היא מקור הברכה'. אולם אין די בכך שאדם שומר שבת בעצמו... בכדי ליזכות לברכה - עליו להקפיד גם על בני ביתו שישמרו את השבת, ושלא יוציאו סחורה מהדלת האחורית... מי שעושה כן - יזכה לברכה!" - הכריז ה'חפץ חיים'.

כאשר שמע הרב מ'לוצק' את הדברים המפורשים יוצאים מפיו של גדול הדור, הביט אל עבר בן עירו, אשר מפורסם היה כי בני ביתו מוציאים

רשותו להכניס את האב השבור, אך רבינו דחהו מספר פעמים בשל חולשתו. לאחר מספר נסיונות כושלים שכאלו - נענה רבינו ואמר לו:

"אם רצונו בדברי התחזקות - שיבוא. אבל אם רצונו לשמוע מה צופן העתיד - אמור לו שאיש אינו יודע, ומי שמתיימר לומר כי ידיעה זו בהישג ידו - אמור לו בשמי שהוא שקרן!!! אין בדורונו נביאים!!! אם בברכה רצונו - אדרבה, אבל שלא יתלה בה תקוות... אינני ה'חפץ חיים' שכל ברכתיו התקיימו... מה שעליו לעשות זה רק לקיים את חובת ההשתדלות - וכמובן, להתפלל!"...

הנה למדנו, כי גם זאת צריך לדעת: לא ניתן 'להלחם' כביכול כנגד גזירותיו של הקדוש ברוך הוא! אנחנו יכולים לבקש, להתפלל, להעתיך, להתחנן, לקוות ואפילו לנסות לקרוע את גזר הדין, אבל בשום אופן איננו יכולים לקדש 'מלחמה' כביכול כנגד הגזירה! אם מן השמים נגזרה גזירה - עלינו לקבלה באהבה, ולהיות סמוכים ובטוחים כי אבינו שבשמים החפץ בטובתנו - אינו עושה אלא לטוב לנו באמת ובתמים!

במקום לחפש ברכות - תתפלל!

אכן, גם כאשר ברור היה כי אין מצפים מרבינו אלא לברכה בעלמא - לא היה מרבה רבינו להאציל מברכותיו סתם כך. העיקרון המנחה כלל היה, כי רבינו לא הסכים להאציל ברכות אלא למי שביקש את עצתו... כאשר העניק עצה - צירף אליה ברכה, אולם ברכות כשלעצמן - נמנע מליתן...

ככלל, דעתו של רבינו היתה, כי הרדיפה אחר ברכות הצדיקים - הינה סוג של עצלות... בדורנו מתעצלים בני האדם להתפלל בעצמם, הם מתעצלים לחשוב ולהחליט החלטות בעצמם, וכך הם מגיעים אל הפתרון הקל והפשוט ביותר: הפניה אל הצדיקים, בכדי להסיר את האחריות מעל עצמם, ולהעבירה אל כתפיהם של גדולי התורה והצדיקים...

"בדור שעבר - אנשים לא התרוצצו כל היום לחפש ברכות, ואפילו אל ה'חפץ חיים' לא היו מגיעים סתם כך בכדי להתברך מפי קדשו! זו תופעה חדשה, המעידה על עצלות הדור!" - היה רבינו שב ומדגיש, כאשר מסיבה זו נהג לסרב במקרים רבים כאשר באו לפניו לדרשו בברכותיו: "אני לא רעב! אני צריך להספיק ללמוד - וזה מפריע!" - היה משיב בקפידא, תוך שהוא מזכיר כי גם להגאון רבי חיים עוזר לא היו מפריעים אף פעם בבקשות מעין אלו...

אכן, גם כאשר ניאאות רבינו להאציל מברכתו - היה מדגיש, כי אפילו ברכתו של צדיק אינה יכולה להועיל, במקום שבו אין המתברך עושה את המוטל עליו... על כך, יכולים אנו ללמוד מתוך המעשה הבא, אותו סיפר נאמן ביתו של רבינו, הרב רפאל וואלף:

כידוע, בחורים מבוגרים רבים, היו מגיעים להשתתף בהקמת סוכתו של רבינו, באשר מקובל היה כי זו סגולה לשידוכין... במשך שנים רבות, הבחורים אשר השתתפו במלאכת הקמת הסוכה, וגם הבנות אשר שיגרו אליה את הקישוטים שהכינו - היו מתארכים עוד באותה השנה, וזאת כפי הנראה בזכות ברכתו החמה של רבינו, שהוענקה

הנוכחים רצו להעיר לו, כי במוצאי יום טוב פותחים בברכה לבדה, אולם בטרם העזו לפצות את פיהם, התבוננו ברבינו שישב במקומו בשקט ולחש לעצמו: "הרי זה רק פסוקים! גישמאק'ע פסוקים! מה כבר יכול להיות?!"

מהליכותיו הנאצלות של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"ולְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא י', י"א)

הרב יעקב ברלין מספר: זכורני שבמוצאי יום טוב הראשון של פסח, אברך צעיר מנכדי רבינו שב מבית הכנסת בשעה מאוחרת, לאחר שרבינו כבר ערך את ההבדלה, ולפיכך נאלץ לחזור על ההבדלה לבדו. למרות שעל פי המנהג היה עליו לפתוח מיד ב'ברכת המבדיל' כנהוג במוצאי יום טוב, טעה הלה והחל לומר בקול ערב ומסתלסל: "הנה קל ישועתי".

הנוכחים רצו להעיר לו, כי במוצאי יום טוב פותחים בברכה לבדה, אולם בטרם העזו לפצות את פיהם, התבוננו ברבינו שישב במקומו בשקט ולחש לעצמו: "הרי זה רק פסוקים! גישמאק'ע פסוקים! מה כבר יכול להיות?!"

"במקרים אלו נוכחתי לדעת כיצד 'סדנא דארעא חד הוא', כפי שמצינו בגמרא, שכאשר רבא נשאל על ידי תלמיד שלא חפץ להשיבו, היה מנהגו להסיט את הנושא, באופן שהתלמיד לא יחוש בדבר ולא ייפגע בשל כך. מעשים אלו חזרו ונשנו דבר יום ביומו, וכזאת ראינו עשרות פעמים, כיצד אנשים שונים פונים אל סבי, ומבקשים לשאול שאלות שונות, שלא חפץ להשיב עליהן, בכל פעם היה מסובב את הענין בחכמתו הרבה, ומתחמק בעדינות מלהשיב, מבלי שהפונה יחוש בדבר.

"על דרך זו נהג סבי עם כמה מתלמידיו. בפעמים הראשונות שפנו אליו בשאלות שונות, הם נדחו על ידו בהתחמקות, אולם אותם אלו שניסו שוב ושוב ולא התייאשו, אף במשך תקופה ארוכה, זכו לבסוף שנתקיים בהם מאמר הכתוב: 'ואחריתך ישגה מאוד', והתחממו לאורו בקרבה מיוחדת.

"גם בהנהגה זו ראיתי כיצד 'סדנא דארעא חד הוא', שהרי פעמים רבות מובאות בגמרא סוגיות שונות באגדה, בהן אנו נוכחים במעשים מעין אלו, כיצד גדולי האמוראים לא קירבו את תלמידיהם עד שנוכחו, כי הם חפצים בכל ליבם ונפשם לקנות מהם תורה. כשהייתי נתקל במהלך לימודי במעשים כגון אלו, נהגתי לציין באוזני החברותא עד כמה מפליא לראות ש'כאז כן היום', וגדולי ישראל לאורך כל הדורות נוהגים באותה הדרך.

"כשסבא הבחין כי אי מי ממשמשי טרח או התאמץ יתר על המידה, ראה לנכון להרגיעו ולנחמו. זכורני כי באחד הימים נכנס לחדרו אדם תמהוני, שממש דחף במרפקיו את כל הממתנים בתור, נעמד ליד סבי והחל להשמיע את דבריו, כשהוא דורש באופן נחרץ שאצא

מה היה קורה לו, אם מי מהנוכחים היה מפנה את תשומת ליבו של האברך הצעיר לטעותו, האם היה בכך עלבון כה צורב?! ברם בשל מה להעיר ברבים, אם אפשר להגיד לו את הדבר לאחר מכן בארבע עיניים?

באותו עניין יש בנותן טעם להביא מעשה, שאירע בבית מדרשו של רבינו, כאשר הגיע למקום כהן לא מוכר ועלה לדוכן לברכת כהנים, מבלי שידע כיצד נושאים כפים כהלכה. רבינו שכאב את הפגיעה בהלכה, אך מאידך חשש לפגוע באותו אדם, פנה אל תלמידו הרב יצחק דרוזי, ושאלו האם הוא מכיר את אותו כהן, והאם יש לו דרך ללמדו כיצד לישא כפיים כהלכה, מבלי שהלה ייפגע בשל כך.

נכד רבינו, הרב אריה אלישיב, מספר: "רבינו, האמון על כבוד האדם, מעולם לא שאל את נכדיו על המסכת בה הם עוסקים, ככל הנראה מפאת החשש להביכם. ברם היו פעמים, שדווקא בשל כבוד האדם היה פותח מעצמו ומדבר עימי על תלמודי. היה זה כאשר הייתי מלווה אותו בדרכו לבית הכנסת, ובפניו נקרו אנשים שביקשו לשאול את פיו שאלות מסוימות, שלא היה ברצונו להשיב עליהן, מאחר שחשש שעלול לצאת מכך מכשול.

"סבי, שלא אבה שהשואל יחוש כי אין ברצונו להשיב על שאלתו, נהג לפנות אלי ולשאול באיזו מסכת אני עוסק ובאיזה דף אני אוהז כעת, ותוך רגע כמימרא היה נכנס לעומק הענין ומתחיל להרצות את דבריו הסדורים, כשהדבר נראה למתבונן מן הצד כביכול הוא בעיצומו של משא ומתן במעמקי הסוגיא. אך גם בעתות מעין אלו, לא היה שואל אותי על תלמודי אלא מרצה בפני את חידושי בסוגיא.

אחרי זה שאלתי, סתם מחמת מידת הסקרנות: "מי היו בדיוק היהודים שאמרתי להם 'גוט שבת'?" "זו קבוצת נשים" - אמר לי פלוני. געוואלד. נהיה לי חושך בעיניים. מה יאמרו הללו? אתם יודעים, זה קרלנשטיין מהבניין הסמוך, או שהשתגע או שהתפקר, אחד משניהם... מה הוא הולך ברחוב ואומר לכולם 'גוט שבת', עד כדי כך...

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצוק"ל, על ההתנהגות הראויה בבין אדם לחבירו

"וְלְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַחֻקִּים" (ויקרא י', י"א)

נספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדה. לפני כמה שנים, ה' ירחם, לקיתי בעיני. בעין אחת הייתי לגמרי עיוור ובעין השניה ראיתי בקושי דמויות. לא יכולתי להכריע האם לפני יש עמוד או אדם. הקב"ה עזר, עשו ניתוח קטרקט, ו"ברוך פוקח עוורים", הודו לה'. בתקופה שלפני הניתוח, חזרתי פעם מבית המדרש בשבת קודש, ומולי הלך יהודי יקר ונכבד. אמר לי 'גוט שבת', לא שמעתי טוב באזני [בשבת הנני הולך ללא מכשיר שמיעה] ולא הבחנתי בכלל שאומרים לי 'גוט שבת'. לא הגבתי והמשכתי ללכת באפילה, כי אינני רואה כלום.

באנו הביתה. אומרים לי בני הבית: "מה עשית? הלא חבר שלך, פלוני אלמוני, הגיע לבני ברק והיה גם בתפילה בבית המדרש, והוא אמר לנו שאמר לך 'גוט שבת' ולא ענית לו, מה יהיה הסוף, אבא, אתה לא רואה, ואנשים כועסים עליך!"

כמובן, במוצאי שבת התקשרתי ואמרתי לו: כך וכך הווה מעשה. שאלתי אותו: "מה חשבת כאשר לא ענית לך?"

"חשבת, שאתה לא שומע טוב, זה אני יודע, אבל כאב לי, שאם אני בא והולך ממש מולך, מדוע אינך משיב לי 'גוט שבת'? מה קרה לך? ראובן ידידי? אבל אחר כך חשבת: כנראה אתה שקוע באיזה ענין ולא הבחנת, ודאי איזו סוגיא קשה בראשך".

סיפרתי לו את הבעיה שלי, שאני פשוט לא רואה.

המקרה כאב לי, כי נכון שהוא דן אותי לכף זכות, אבל מה עם רבים אחרים, ומסתמא דבר יום ביומו שנפגעים ממני, והם אינם מעירים לי, מה יהיה הסוף?

החלטתי: מי שלא יהיה - אפטר לעברו 'שבת שלום' וגוט שבת'. מה כבר יכול להיות? העיקר שאדם לא יפגע בגיני. כך עשיתי.

בליל שבת אחד מגיעים האורחים מבית המדרש אחרי מעריב, והנה ליד הבית שלנו עומדים אנשים בקבוצה, מסתמא של חסידי נדבורנא, שבית מדרשם ליד, אני גם מכיר הרבה מהם. חלפתי לידם וללא ראות אמרתי בקול וידידות 'א גרויסע גוט שבת'.

אחרי זה שאלתי, סתם מחמת מידת הסקרנות: מי היו בדיוק היהודים שאמרתי להם 'גוט שבת'? "זו קבוצת נשים" - אמר לי

פלוני. געוואלד. נהיה לי חושך בעיניים. מה יאמרו הללו? אתם יודעים, זה קרלנשטיין מהבנין הסמוך, או שהשתגע או שהתפקר, אחד משניהם... מה הוא הולך ברחוב ואומר לכולם 'גוט שבת', עד כדי כך...

וכי יעלו בדעתם שהוא לא רואה, הוא עיוור? מדוע לומר שהוא עיוור? כנראה הוא השתגע...

נזכיר דוגמא נוספת שרבי שלום שבדרון זצ"ל היה מספר, מעשה שהיה, א מוראדיגע מעשה:

בירושלים של הימים ההם, ימי מלחמת העולם הראשונה, אנשים מתו מרעב. באותם ימים התרחש סיפור שכל ירושלים רעשה סביבו.

ליהודי פלוני היה בביתו מטבע זהב - 'נפוליאון'. בכזה סכום יכלו לעשות הרבה מאד בימים ההם.

הוא הניח את המטבע מעל הארון בבית, וידע תמיד שברוך ה', יש לו מטבע לעת צרה, שמחה וששון.

הילד הקטן ראה מדי פעם שהאבא מטפס על הארון. ענין גם אותו לדעת מה יש שם למעלה. פעם, כאשר אבא לא היה בבית, הוא

"התושבים בשכונה כעסו על כך מאוד, והיו גוערים בנערים הפוחזים ומנסים לסלק אותם, אבל הרב קראם פתר את הבעיה בדרך מקורית ויעילה הרבה יותר..."

אחר הסתלקותו של הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, ממייסדי ארגון 'אחינו', יצאנו ללקוט פירוורים ושביבי זיכרון ממסכת חייו המופלאה

יעקב א. לוסטיגמן

קשה לתאר במילים יבשות את דמותו רבת ההוד של מגיד המישרים הגאון רבי ירחמיאל קראם זצ"ל, מגדולי המחזירים בתשובה בזמנינו, אשר הקדיש את כל ימי חייו לקירוב רחוקים והחדרת אהבת תורה ויראת שמים בליבו של כל יהודי באשר הוא.

"הרב קראם הצליח בתקופת חיים אחת, לא ארוכה במיוחד, לעשות מה שאנשים אחרים לא יספיקו לעשות גם ב-500 שנה", אומרים עליו מכריו, ולא בדרך של גוזמה.

סדר היום שלו היה עמוס לעיפה, הוא ניהל במקביל בית ספר, מוסד פנימייתי, ישיבה, תלמוד תורה, כמה ארגונים קטנים וגדולים, והיה שותף באותה העת בפעילותם של עוד ארגונים רבים אחרים.

'זיכוי הרבים' לא היה עבורו רק אתגר או יעד שאליו הוא חותר, זאת היתה דרך החיים שלו, וגם כשעסק בהפצת תורה ויהדות לכל רחבי העולם, לא הזניח אפילו לרגע אחד גם את הצורך לזכות את עצמו. כל רגע פנוי נוצל על ידו כדי לזכות בעוד זכויות, לחטוף עוד רגע של לימוד תורה, כוד רבע שעה של לימוד תורה.

אנחנו, משפחת 'דרשו' ו'אחינו' הכרנו את הרב קראם מהפעילות שלו בארגון 'אחינו'. אבל רבים אחרים הכירו אותו מהפעילות שלו בעוד שלל ארגונים ומוסדות, כי אכן לא משך את ידו משום פעילות שיש בה הרבצת תורה וזיכוי הרבים.

'אני יכול לומר דבר מדהים, אומר הרב יהושע לייבזון, הכרתי אותו אולי יותר מ-40 שנה, ושמתי לב לדבר מדהים, הוא לעולם לא ראה במישהו משהו רע. כשהוא היה פוגש יהודי שומר מצוות הוא מיד ראה את העומד מולו כאדם הטוב ביותר שיש, בלי שום מחשבות שליליות, ולכן כל מי שפגש אותו הרגיש טוב לידו, באופן מדהים ביותר. פשוט לא היה לו שום ביקורת שלילית על הזולת.'

"זוכרני תקופה שבה היו חילולי שבת נפוצים באחד מגני השעשועים שבקרבת ביתו של הרב קראם", מספר אחד ממכריו, "התושבים בשכונה כעסו על כך מאוד, והיו גוערים בנערים הפוחזים ומנסים לסלק אותם, אבל הרב קראם פתר את הבעיה בדרך מקורית ויעילה הרבה יותר... הוא פשוט לקח איתו קבוצה של אברכים, נכנסו לבית הכנסת, וכל אחד הוציא אתו סטנדר וגמרא.

"כך, עם הסטנדרים והגמרות הם צעדו אל גן השעשועים, נעמדו שם ובמשך שעות למדו תורה בקול רם ובהתלהבות גדולה. בתוך מספר שבתות, התופעה נעלמה לחלוטין. אותם נערים

התביישו לחלל שבת על יד לומדי התורה. הרב קראם פשוט הרבה קדושה במקום וכך סילק את ההתנהגות ההפוכה".

אבל הגר"י קראם לא היסס גם לצאת בחרב ובחנית נגד מחללי השבת ופורקי העול. תושבי הר נוף עוד זוכרים היטב את המלחמות שניהל כנגדם, כשהיה נעמד מול בריונים בעלי שרירים בעוצמה ובעוז, אינו חושש מפניהם. "פעם ניקבו לו את צמיגי המכונית", מספר לנו אחד ממכריו, "אבל הוא לא היסס ולא פחד. המשיך ללחום בעוז למען צביון השכונה, ואכן זכה הרב קראם לראות ברכה בעמלו, והצביון של שכונת הר נוף נותר חרדי מובהק מאז ועד היום.

נכנס בלי הזמנה

הפעילות של הרב קראם נעשתה בכל מקום בעולם. היו תקופות שבהן הוא פשוט הסתובב בקהילות יהודיות ברחבי העולם, מגיע, בודק את מצב הרוחניות, מאתר את הנערים שעתידיים ליפול חלילה ללימודים במקומות שאינם יהודיים, מקרב אותם ודואג להם לשיבות מתאימות. כך הציל מאות מיהודי מקסיקו מרדת שחת, כך הציל יהודים בעוד מדינות רבות אחרות, ובדרך זו היה פועל בכל מקום אליו הגיע.

כשהיה 'פנוי' ולא היה לו עיסוק מיוחד של קירוב לבבות, היה מקליט דרשות והרצאות אותן היה מפרסם ב'קול הלשון' ובפלטפורמות נוספות, כדי להעמיד תלמידים נוספים, וירטואליים, כאלו שלא פגש פנים אל פנים, אבל כן השפיע עליהם, אם רב ואם מעט, כל אחד באופן שבו התקבלו הדברים בליבו. כך העמיד הרב קראם

רבבות תלמידים שהאזינו לדרשותיו המוקלטות לאורך השנים, ושעוזו יאזינו להן בשנים הבאות בס"ד.

כותב השורות זכה לראות אותו בעבודת הקודש פעמים רבות במשרדי 'דרשו' בירושלים. הרב קראם היה מגיע בשעת בוקר מוקדמת אל המשרד, תופס עמדה פנויה בכל חדר אפשרי במשרד, פורס על השולחן ספרים ודפים שבהם כתב ראשי פרקים וציטוטים שונים, ובמשך חצי שעה או שעה היה מוסר הרצאה בעודו מעיין בדפים והספרים שלפניו ומרצה תוך כדי בשטף מדהים, בלי לעצור אפילו לרגע אחד. בעודו מרצה בריכוז מדהים את דרשתו, היה עוקב בעיניו ואם הבחין בעובד שהגיע ושזקוק לעמדת העבודה, היה מזנק ממקומו ומפנה עבורו את מקום העבודה, כשהוא עצמו עובר לעמדה אחרת על מנת שלא להפריע לשטף העבודה הסדיר במשרד. כך ראינו אותו עובר מעמדה אחת לחברתה, וחוזר חלילה. ולמרות שעבודתו היתה עבודת קודש, ועל אף שהנהלת המשרד נתנה לו אישור גורף להשתמש בכל משאבי המשרד לצורך זיכוי הרבים, הוא עדיין הרגיש כאורח בארגון שהוא עצמו היה שותף פעיל מאוד בהקמתו.

"זה היה פשוט מדהים לראות אדם כזה עדין נפש, כל כך רגיש, שלובש ברגע אחד עזות דקדושה והופך לאיש מלחמה חדור מטרה", מספרים הפעילים שעבדו איתו בתקופת מגוריו באשדוד. "הוא היה נוקש על הדלת, שואל את בעל הבית אם יש לו ילדים, ונכנס פנימה לביתו כדי לשבת איתו ולשכנע אותו לשלוח את הילדים לבית ספר תורני. בלי שיזמינו אותו, בלי שיציעו לו להיכנס, הוא פשוט היה מאבד ברגע אחד את הביישנות, והופך ל'איש מכירות' הטוב ביותר בעולם. לא פעם גירשו אותו בבושת פנים, אבל הוא לא נרתע, מיד היה עובר לדלת הבאה, נוקש ושואל את בעל הבית אם יש לו ילדים שלומדים בבית הספר. כך הצליח להעביר מאות ואלפי ילדים ללימודים תורניים, וזאת היתה רק ההתחלה, כשהוא עוד היה צעיר וחסר ניסיון..."

מכריו מציינים גם כי הרב קראם לא היה שומר על קשר על חניכיו לאורך זמן, הוא לא היה מבקש לרוות מהם נחת ולראות אותם מצליחים בלימודים. היו אלו מותרות מבחינתו. הוא היה ממוקד בלעשות את המוטל עליו, לקרב עוד נפש של יהודי נוסף ללימוד התורה ולשמירת המצוות. ברגע שהתלמיד כבר שובץ בתלמוד תורה או בשיבה מתאימה, ברגע שבו הפעילות של הרב קראם כבר מיצתה את עצמה, הוא המשיך הלאה, מפנה את לבו ואת מוחו לנערים הבאים, לתלמידות אחרות שהוא צריך לדאוג להן ולהכניס אותן למסגרת מתאימה.

כעין זה שמענו משמו של הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א, שבאחת ממערכות הבחירות באשדוד, היה הרב קראם פעיל מרכזי מאוד כשהקמפיין המרכזי נבע תוך מיקוד בדמותו האהובה של הרב קראם, שאכן הניב תוצאה מפתיעה של שלושה נציגים במועצת העיר, הישג היסטורי שנחשב אז לבלתי צפוי בעליל.

במוצאי יום הבחירות כשהתקדמה ספירת הקולות והתוצאה הלכה והתבהרה, פצחו מתנדבי הקמפיין בריקודי שמחה וערכו

"כך, עם הסטנדרים והגמרות הם צעדו אל גן השעשועים, נעמדו שם ובמשך שעות למדו תורה בקול רם ובהתלהבות גדולה. בתוך מספר שבתות, התופעה נעלמה לחלוטין"

חגיגת ניצחון מאולתרת, במהלכה נשאו דברים הנציגים הנבחרים והפעילים הבולטים. כשחיפשו את הרב קראם כדי לקרוא לו לבמת הכבוד, גילו שהוא אינו נמצא במקום.

למחרת בבוקר הגיע הרב קראם דרכו בשעה מוקדמת לבית המדרש. שאלו אותו איפה היה ומדוע נעדר מחגיגות השמחה, השיב הרב קראם שהוא לא ידע על החגיגות ולא שמע עדיין על תוצאת הבחירות משום שהוא הלך לישון בשעת לילה מוקדמת כדי שיוכל לקום מחר ליום רגיל של עבודת ה'.

"אני את שלי עשיתי", אמר בפשטות, "ברגע שנסגרו הקלפיות, הפעילות כבר לא תועיל ולא תסייע. עכשיו זה בידי הקב"ה להחליט מה תהיינה התוצאות, ואני קיוויתי מאוד שאכן יתקדש שמו הגדול ברבים ותהיה הצלחה ליהדות הנאמנה לה' ולתורתו, אבל מאחר ולא יכולתי לסייע עוד בעניין הלכתי לישון..."

"הרב קראם היה כל ימי חייו 'בן עולם הבא' - תמיד, אבל תמיד היה טרוד בלחטוף מצוות - עוד דרשה ועוד שיעור, להכניס עוד ילד חילוני לבית ספר תורני, לקרב אחים טועים לאבינו שבשמים", כך כותב אחד ממכריו בתגובה שפרסם בעקבות הבשורה המרה על פטירתו.

"הוא היה מגדולי מזכי הרבים בדורנו בכל המובנים - הרבה כבוד שמים בכל הילוכו ומהותו. מעולם לא נח על זרי דפנה מתוך תחושת סיפוק על מה שעשה וכידוע עשה הרבה מאוד, אלא תמיד הסתכל קדימה מה עוד ניתן לעשות למען הקב"ה.

"כך דרש מעצמו, וכך עורר את שומעי לקחו בדרשותיו המאלפות והמיוחדות. דאג לצביון של הר נוף עוד בשנות הקמתה, והרבה מצביונה החרדי - שמרני כיום, זהו בזכות פועלו ומרצו. קירב הרבה אחים לתורה ולמצוות, ומשפחות שלימות חבות לו את חייהם הרוחניים".

באחת הבריתות שבהן זכיתי לשמש כמוהל, שמתי לב שאחד המוזמנים נועץ בי מבט ארוך. הבנתי שיש דברים בגו. אחרי הברית נגשתי אליו, ופתחתי בשיחה איתו. הוא אמר לי: "כבוד הרב, מזמן רציתי לבוא אליכם, ולספר לכם את סיפורי, אבל התביישתי. מן השמים פגשתי את הרב בברית, והנה יש לי הזדמנות לספר את הספור"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על הזהירות במאכלות אסורות

"זאת התיה אשר תאכלו" (ויקרא י"א, ב')

זהירות במאכלות אסורות אצל ילדים

האר"י הקדוש כותב, שאם אדם מרגיש ירידה ביראת שמים - יפשפש ויבדוק במאכליו, כי כנראה נכשל במאכל אסור שטימא את נפשו.

כך גם כתב ה"פרי חדש" (יורה דעה סימן פא ס"ק כא), שהסיבה שילדים נהיים עזי נפש, ועוזבים את התורה, היא משום שהם אוכלים מאכלות אסורות. אם הנפש נטמאת והלב נהיה אטום לכל דבר שבקדושה, מה כבר אפשר לצפות מילד זה?

כוחה של השפעה טובה

מדה טובה מרובה. כל דבר טוב שאדם רואה או שומע נצרב בנפש, ומותיר בה את רישומו. שום דבר לא הולך לאיבוד. ההשפעה הטובה מחלחלת, עד שלבסוף נותנת היא את פירותיה.

באחת הבריתות שבהן זכיתי לשמש כמוהל, שמתי לב שאחד המוזמנים נועץ בי מבט ארוך. הבנתי שיש דברים בגו. אחרי הברית נגשתי אליו, ופתחתי בשיחה איתו.

הוא אמר לי: "כבוד הרב, מזמן רציתי לבוא אליכם, ולספר לכם את סיפורי, אבל התביישתי. מן השמים פגשתי את הרב בברית, והנה יש לי הזדמנות לספר את הסיפור:

"אני עורך דין במקצועי. עד לפני כמה שנים הייתי רחוק מתורה ומצוות. בביתנו אמנם שמרו על כשרות, אבל לא שמרנו שבת. לפני שבע שנים, בתקופת הימים הנוראים, באתי לאמירת סליחות בישיבת 'אור החיים'.

"היה זה לפני שבת שובה. הרב דיבר בפני הציבור על עניני התשובה, ובין השאר חזק את שמירת השבת, והעלה על נס את מעלת שמירת השבת הקרובה לפני יום הכפורים. הרב אמר, כי מובא באר"י הקדוש, שמי ששומר את השבת הזאת, מתקן בכך את כל השבתות שחילל.

"התרגשתי מן הדברים" - מספר אותו אדם - "אמרתי בלבי: אולי אקח את דברי הרב צעד אחד קדימה. אשמור את השבת הזאת,

ובכך אזכה לתקן את כל השבתות האחרות שלא זכיתי לשומר כהלכה. ואכן, באותה שבת נמנעתי מכל מלאכה שיש בה חילול שבת.

"לאחר השבת חשתי שנכנסת בי רוח טהרה. התחלתי להתחזק. הלכתי לבית הכנסת, התפללתי, הנחתי תפלין. עם הזמן התחלתי לשמור שבת. עד שהשלמתי את התהליך, ונהייתי שומר תורה ומצוות".

האחריות הכבדה הרובצת על השוחט

סיפר לי אברך מהישיבה, כי להוריז הגרים במושב יש דיר כבשים. מדי פעם שוחטים הם כבש. מי עושה את הניקור? יש להם איזה אדם שטוען שהוא יודע את המלאכה.

פעם החליט האברך, שהגיע הזמן לבדוק את רמת הניקור של אותו אדם. הוא הביא את הכבש לאחד המנקרים בירושלים. אחרי בדיקה קצרה ושטחית נזעק המנקר: "אתה בטוח שעשו לו ניקור? בוא תראה, הוציאו את השומן והשאירו את החלב". אכילת חלב היא אסור כרת!

באתי לאחת המשחטות, כדי לעמד מקרוב על רמת השחיטה. דבר ראשון, בקשתי לבדוק את הסכינים. אמרו לי: "הכל בסדר, יש לנו

סיפר לי משגיח שנשכר על ידי בעלי שמחה, להשגיח במטבח של האולם בו התקיים האירוע שלהם. הוא גלה תולעים באורז ובירקות. ניגש אליו מישהו מהאולם, ואיים עליו שלא יעז להוציא את המידע החוצה

פעם ישב מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל בחדר לימודו, והגה בתורה. נכנסה הרבנית לחדר והגישה לו צלחת עם פרוסת עוגה. אך הרב המשיך בתלמודו ולא טעם מן העוגה. אמרה לו הרבנית: "תטעם, העוגה טרייה, זה עתה יצאה מן התנור". נשא הרב את עיניו ושאל: "מי אפה אותה?" השיבה: "קרובת משפחתנו שבאה לעזור לי במטבח", והוסיפה: "אבל אין מה לחשוש, היא הכינה את העוגה במטבח שלנו, ואפתה אותה בתנור שלנו". אמר הרב: "את יודעת שלצערנו היא מחללת שבת, יש פוסקים שאומרים שלמחלל שבת יש דין של גוי, אם כן הבישול והאפייה שלו נחשב כבישול נוכרי". כשאשה מגישה לבעלה עוגה שנאפתה בביתם, אין סיבה נראית לעין שלא לאכול ממנה. מנין עלה במחשבתו לברר מי אפה את העוגה? אין זאת אלא ש"רגלי חסידיו ישמר" (שמואל א ב, ט), מן השמים שמרו על הרב שלא יכשל באכילה שיש עליה פקפוק.

סייגים וגדרות מצילים ממכשול

מוסיף האור החיים' הקדוש: "עוד ירצה 'והתקדשתם', תעשו גדרים וסייגים לבל תטמאו, ובוזה אני מבטיחכם שתהיו קדושים". המשנה הראשונה במסכת אבות, מביאה את דברי אנשי כנסת הגדולה על שלושת הדברים היסודיים להעמדת התורה והדת על תילן. אחד מהם הוא: "ועשו סייג לתורה". על ידי עשיית סייגים וגדרות, מרחיק האדם את עצמו מן העברה ולא בא לידי מכשול. אם האדם יפעל לשמור עצמו לבל יכשל בטמאה, מובטח לו שמן השמים יישמרו עליו. על כך דרשו חז"ל (יומא לט ע"א): "והתקדשתם והייתם קדשים" - אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו הרבה, מלמטה - מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מקדשין אותו לעולם הבא".

אדם מיוחד הממונה על הסכינים. כדאי להתעכב יותר על השחיטה עצמה, על בדיקת הריאות, על המליחה וכדומה". אמרתי להם: אם הסכין פגומה - זו נבלה גמורה. מה מועיל שהשחיטה עצמה מצויינת?! יש דברים רבים בשחיטה שהם דרבנן, אבל בדיקת הסכין היא עניין של דאורייתא. כמובן יש להקפיד שהכל יהיה תקין ומהודר בתכלית ההידור, אבל קודם כל צריך לבדוק את הדבר הבסיסי ביותר. אם יש ספק בסכין, זה ספק נבלה, וספק דאורייתא לחומרא. כשקונים בשר, יש להקפיד על הכשרות, לוודא מי עומד מאחוריה. לא לסמוך על אטלזים שלא יודעים מה מקור הבשר שנמכר בהם. שוחט צריך להיות ירא שמים ובקי במלאכתו. עליו לחזור לפרקים על הלכות שחיטה, שתהיינה שגורות בפיו ובלבו ולא ישכחן. בידי מופקדת אחריות כבדה להאכיל את עם ישראל בשר שחוטות, ואם לא ישחט כראוי - הוא עלול לטמאם בבשר נבלות וטרפות, שיטמם את לבם.

אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים

ממשיכה התורה ומצוה אותנו (יא, מד): "והתקדשתם והייתם קדושים". מה פשר כפילות הלשון? מבאר האור החיים' הקדוש: "פרוש, אם אתם מתקדשים - אני אקדש אתכם לבל יכנס לגופכם דבר שיקוץ". אדם חושב בלבו: מה מועיל שאזהר ממאכלות אסורות, הלא כמה שאזהר ואשמר - עלול אני להיכשל באכילת איסור בשוגג. והרי, כאמור, מאכלות אסורות מטמאים ומטמאים את הנפש, כי הם נבלעים בדמו של האדם, ומה לי מזיד ומה לי שוגג. על כך אומרת התורה: אל דאגה! מי שנהרר ממאכלות אסורות, מובטח לו שמן השמים ישמרו עליו שלא יבוא לידי מכשול בשגגה, כמו שאומרת הגמרא (חלין ה ע"ב) שהקב"ה שומר על הצדיקים ואינו מביא תקלה על ידם. התוספות הקשו: הלא מצינו מקרים שבהם נכשלו צדיקים בשגגה בכל מיני איסורים, כגון המקרה הידוע של רבי ישמעאל שקרא לאור הנר בשבת. לפי דעה אחת היטה את הנר, וכתב על פנקסו: "אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה", על חטא שבשגגה (שבת יב ע"ב). תרצו התוספות, שמה שאמרו חכמים שהקב"ה שומר על הצדיקים ואינו מביא תקלה על ידם, הכוונה דווקא בענייני אכילה ולא בשאר העניינים. אכן, ישנם ספורים מאלפים רבים כיצד ניצלו צדיקים מאכילה של איסור. אם הובאה לפני הצדיק מנת בשר שבטעות נשפך לתוכה חלב, הוא מצא את עצמו נמנע מלאכול את המנה מכל מיני סיבות וטעמים שונים ומשונים - הוא לא רעב, הוא עייף, עסוק... לפעמים אף אין הסבר מה מעכב אותו מלאכול. הרבנית מפצירה בו לאכול, אך משום מה, הוא נמנע. מה הסיבה? הסיבה האמתית היא אותה שמירה מיוחדת שהצדיק זוכה לה מן השמים לבל יכשל באכילה של איסור.

אי זהירות באכילת ארבה ועונשה

בהמשך הפרק (יא), בפסוקים כא-כב, עוסקת התורה בטהרתם של מיני הארבה. ה'אור החיים' הקדוש דן לגבי סימני הטהרה של הארבה, ומגיע למסקנה לגבי סוג מסויים של ארבה שהוא טמא. ומוסיף: "לכן, כל ירא וחרד יירא ויפחד לבל ישיט ידו לשקץ זה, וימחה בשולחי יד".

נחילי ארבה היו מגיעים בהמוניהם למקומות יישוב, פושטים על שדות החיטה והירק וגורמים להם נזק רב. כתוצאה מכך, היו מחירי המזון מאמירים והעניים היו גוועים ברעב. ה'אור החיים' הקדוש תלה זאת בעובדה שהיהודים באותו אזור לא נזהרו מאכילת אותו סוג של ארבה, שהוא סבר שהוא טמא.

כותב ה'אור החיים': "והנה מיום שנשמעו דברי במערב, ופרשו מהם הרבים, לא נגע ה' עוד במכה זו, ולא נראו זה יותר מ"ב שנה".

כשם שאי הקפדה על מאכלות אסורות גרמה לרעב, כך מאידך גיסא, זהירות ממאכלות אסורות סילקה את הרעב. חותם ה'אור החיים' הקדוש: "כי תורה ומעשים טובים כתרס בפני הפורענות".

בכל מאכל יש בעיות כשרותיות

אם נבוא לאדם שומר תורה ומצוות, ונאמר לו שמן הסתם הוא נכשל במאכלות אסורות - בוודאי יזדעק: "אני?! חס וחלילה! איך אתם חושדים בי?! הרי אני מקפיד על כשרות, אני אוכל רק בכשרויות מהדרות, בשר גלאט".

לצערנו, בשנים האחרונות הנושא נהיה פרוץ מאד. אנשים יוצאים לנופש, ומחפשים משהו לאכול. הם, כמובן, אינם דורכים על מפתן מסעדות בשריות שאינן נושאות תעודת כשרות מהודרת. ומה עם מסעדה חלבית? ומה עם מאכלי דגים? יש כאלו שמרשים לעצמם להקל בזה וטוענים: מה כבר יכול להיות בזה?

הם, כמובן, טועים טעות חמורה! בכל מאכל יש חששות אין ספור, ומי שאינו בקי - שלא יכנס לספק, כדברי ה'אור החיים' הקדוש שהובאו לעיל: "וצריך האדם לזהר בתוספת זהירות וזריזות בכל דבר אשר יכנס בגדר ספק שקוץ זה".

אחד מגדולי הצדיקים בדורנו היה רבי יהושע ממזן, זקן רבני מרוקו. הוא היה רבה של העיר מרקש במרוקו, ולאחר עלותו לארץ ישראל כיהן כאב"ד בבאר שבע ונהריה, עד שעבר להתגורר בירושלים.

זכינו כמה פעמים לארחו בישיבה. כבדנו אותו בדבר מאכל. הגשנו לו מנת דג, אך הוא סרב לאכול. לא הבנו למה, חשבנו שזה מטעמי נימוס, על כן שבנו על רצוננו לכבדו במנת דג. אך הוא דחה באדיבות את הכבוד ואמר: "תסלחו לי שאינני נענה לכם, מזה זמן קבלתי על

עצמי שלא לאכול דגים".

תמהנו: "מדוע כבודו נמנע מאכילת דגים, הרי זה מועיל לבריאות?". הוא הסביר: "שמעתי שיש בעיה של תולעים בדגים, על כן קבלתי על עצמי להימנע מאכילת דגים".

זו גדלות! נכון שאפשר להכשיר דגים, אבל הצדיק הזה החמיר על עצמו, שאם יש חשש כל שהוא לתולעים, במקום להיכנס לספקות, ולסמוך על כל מיני היתרים וקולות, הפתרון האמיתי פשוט מאד: להימנע מאכילתם. כך נפטרים מן הספק, ולא מטמאים את הגוף במאכלים שיש בהם איסורי תורה חמורים.

בין 'תו תקן' לתעודת כשרות

כשאדם רוכש מוצר, הוא אינו מסתפק בתו תקן. הוא מברר היטב על איכות המוצר, בודק ומשווה בין כמה מוצרים, ולבסוף רוכש את המוצר הטוב והאיכותי ביותר. אם הברורים שלו העלו ספקות לגבי איכותו של המוצר, הוא ימנע מלרכוש אותו, אלא אם כן התקציב שלו מוגבל והוא נאלץ לרכוש מוצר זול ולא איכותי.

מדוע כשזה נוגע לאיכות, האדם אינו מסתפק בתו תקן, אלא מקפיד על הטוב ביותר, וכשזה נוגע לכשרות הוא עושה לעצמו הנחות?! מספיק שישנה תעודת כשרות כלשהי התלויה על הקיר, וכבר הוא מרשה לעצמו להתיישב ולאכול... אם זה היה דבר חשוב בעיניו, לא היה מקל ראש כל כך.

בבתי מלון מתעוררות שאלות ובעיות כשרותיות רבות, המצריכות הרבה בירור ושימת לב. ברוב בתי המלון מעסיקים שפים וטבחים גויים. קיימים חששות רבים הקשורים למכשלות של בישולי עכו"ם, וכן חשש יין נסך ביינות.

גם כשיש לאולם שמחות השגחה מהודרת, ישנם בעלי שמחה שמביאים משגיח מיוחד מטעמם, שיפקח וישגיח על הבישול, על בדיקת הירקות, האורז וכדומה. סיפר לי משגיח שנשכר על ידי בעלי שמחה, להשגיח במטבח של האולם בו התקיים האירוע שלהם. הוא גלה תולעים באורז ובירקות. ניגש אליו משהו מהאולם, ואיים עליו שלא יעז להוציא את המידע החוצה.

אמר לו המשגיח: "אינני מתייחס לאיזומים שלך. בעלי השמחה שכרו אותי להשגיח על המטבח באירוע שלהם, ואני מחויב אך ורק להם!". הלכתי אל בעלי השמחה ואמרתי להם: "אם אינכם רוצים להכשיל את הציבור באירוע שלכם - תודיעו שלא יאכלו מהאכל שיוגש!". לבסוף בדקו ומצאו את שק האורז שכולו מתולע, והחליפוהו באורז אחר.

(מתוך הספר 'משכני אחרריך')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

24
שעות

להתקשר לתורה מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **דוד בוק שליט"א**
שיעורים מבוארים בלימוד התוס' על
סדר הדף היומי

שלוחה 29

הרב **חיים שמרלר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 25/26

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 21

הרב **אריה זילברשטיין שליט"א**
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **מאיר שפרכר שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 22

הרב **אפרים סגל שליט"א**
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 23/24

הר' **אברהם פוקס הי"ו**
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

הרב **מרדכי שלמה פריינד שליט"א**
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 131

הרב **יצחק לובינשטיין שליט"א**
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 28

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

יום אחד הגיע לאמריקה הרב קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן המעטירה. אותו שותף, הדיר את רגליו מן העסק שבוע שלם... רק התלווה כל העת אל הרב, לקחו ברכבו אל גבירי העיר, להתרימם עבור צדקותיו הרבות והיקרות. השותף השני, שהיה צריך שבוע שלם לנהל את כל העסק לבדו, ממש התפקע, והודיע נחרצות לחברו, שבצורה שכזו אי אפשר להמשיך לנהל עסק רציני! השותפות התפוצצה...

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א, על אנשים מיוחדים שהטיבו לעשות רצון ד'

"הייטב בעיני ד'" (ויקרא י', י"ט)

היה היו שני שותפים, שפתחו עסק פורה ומצליח בארצות הברית של אמריקה. אחד השותפים היה אוהב מאד לעסוק במצוות, בכל הזדמנות שנפלה לידו הלך לעסוק במצווה, והשאיר את העבודה בעסק בשביל השותף השני...

השותף לא הסכים לגיחות הרבות הללו, המבזבזות זמן רב והון יקר, הוא חזר וטען כאמריקאי מובהק: "טיים איז מאני"... אך חברו הבהיר לו, שהוא מאמין שדווקא בזכות המצווה, יתברך העסק!

לאותו שותף הרודף מצוות, יש חתן העוסק הרבה בקירוב רחוקים. פעם אחת ביקשו חתנו להתלוות אליו בקירוב גביר סוחר אחד, שנוצר ביניהם קשר טוב מאד, אבל הוא נצרך למעט סיוע מחמיו, שבתוקף עסקיו במסחר, מכיר הוא יותר טוב את עולמם של הסוחרים. ואכן התלווה אליו חמיו בשמחה לעסוק במצווה ובקירוב רחוקים. הם הגיעו לבית הגביר, שהיה חילוני גמור לכל דבר. תוך כדי שיחתם המוצלחת, אומר לו הגביר לשותף הסוחר: "הגד נא, אין לך מה לעשות? הרי סוחר אתה, לך לעבוד! לא חבל על הזמן שלך? אתה יכול בינתיים לעשות כסף!"

ענה לו אותו סוחר: "שמעני היטב! דווקא כאיש עסקים ממולח, יודע אני היטב שההצלחה לא תלויה רק בעבודה, אלא כפי שזה נקרא בפי הסוחרים: צריך קצת 'מזל' [אביסאלע מזל...], שאצלנו קוראים לזה 'סייעתא דשמיא'! הלא גם אתם חרטתם על גבי שטר הדולר שלכם, שאתם מאמינים בה!" ובכן כשמתגלגל לידי דבר מצווה, קופץ אני על כך בלהט ובשמחה, ואני מאמין ובטוח, שכל הברכה הגדולה שיש בעסק שלנו, הכל בזכותה של מצווה, שהיא מביאה את הברכה!"

אמנם רעייתו של אותו שותף, לא הסכימה עם כך שבעלה מחזיק את חתנם ותומך בו כל העת, כאשר במקום לעבוד עוסק הוא בקירוב רחוקים, ודרשה מבעלה להפסיק את התמיכה בהם, אבל הוא לא אבה לשמוע מכלום.

כשבאו בני הזוג אצל אחד מגדולי ראשי הישיבות שבאמריקה,

והציעו לפניו את שאלתם, אמר להם: "וכי מי אמר שהשווער מחזיק את החתן, אולי החתן הוא זה שמחזיק את החותן... שבזכות החזקת התורה עסקו מצליח ומשגשג?..."

יום אחד הגיע לאמריקה הרב קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן המעטירה. אותו שותף שהיה קשור עמו מאד, הדיר את רגליו מן העסק שבוע שלם, הוא פשוט לא הופיע כלל... רק התלווה כל העת אל הרב, לקחו ברכבו אל גבירי העיר, להתרימם עבור צדקותיו הרבות והיקרות. השותף השני, שהיה צריך שבוע שלם לנהל את כל העסק לבדו, ממש התפקע, והודיע נחרצות לחברו, שבצורה שכזו אי אפשר להמשיך לנהל עסק רציני! השותפות התפוצצה...

השותף הראשון העוסק תמיד במצוות, לא התרגש כלל, הוא פתח עד מהרה לבדו עסק חדש, שהתברך עד מאד, הוא הצליח וגדל מיום ליום והתעשר מאד, עד שנעשה מאילי ההון של אמריקה. ואילו חברו התהלך מובטל כמה שנים טובות... עד היום הזה עדיין לא הצליח לפתוח שום מסחר מחודש, ועדיין לא התחיל להרוויח אף לא דולר אחד!!!

סיפר הרב משה שמואל אייזנבאך זצ"ל, בן מחותני, הרב החסיד הישיש המפורסם ועליל אייזנבאך זצ"ל, מעיר הקודש ירושלים

**"שמעני היטב! דווקא כאיש
עסקים ממולח, יודע אני היטב
שההצלחה לא תלויה רק
בעבודה, אלא כפי שזה נקרא
בפי הסוחרים: צריך קצת 'מזל'
[אביסאלע מזל...], שאצלנו
קוראים לזה 'סייעתא דשמיא'!"**

יושבת וממתנת, אבל שני האחים לא מוכנים עדיין... הם תרים ומחפשים אחר עצה לבעיה שלפניהם, כיצד משיגים עתה 'הגדות' לאותה משפחה? ליבם דואג על הצלחת הסדר שם... מי יודע אם יודעים הם בכלל כיצד עורכים את 'ליל הסדר'...

כראות אביהם גודל דאגתם וטירחתם להצלחת אותה משפחה, פנה אליהם בחיוך מרגיע: "וכי מה הבעיה? קחו עמכם את ההגדות שלנו, ותיגשו עמוהן אל אותה משפחה, תערכו להם את הסדר כדת וכדין! כשתסיימו ותשובו עם ההגדות - נערוך אנו כאן את הסדר... אין אנו ממהרים... זה הרי חג החירות... בינתיים נספיק ללמוד עוד קצת בתורה הקדושה עד שתחזרו..."

הבנים צייתו כמובן לדבר אביהם הגדול, לקחו את ההגדות וערכו הסדר בשביל העולים החדשים, כאשר בבית משפחת אייזנבאך הענקית, יושבים כך כל עשרות הצאצאים אנשים נשים וטף כן ירבו, וממתנים לשני האחים שיסיימו את מצוותם הנאמנה ויחזירו את ההגדות, כדי שיוכלו אף הם להתחיל בעריכת הסדר...

כמה טבעי ופשוט היה לאנשי מעלה שבדור הקודם, גודל חובתם לעזור ולסייע לאחרים! הם הבינו בפשיטות שמה שיש לי לא תמיד נועד רק בשביל עצמי, כדי לספק רק את צרכי האנוכיים... אולי באופנים מסוימים נועדו ההגדות שלי בשביל הזולת?! יש לחשוב על הזולת לפחות כמי שחושב על עצמו... ואהבת לרעך כמוך!

(טיב המעשיות)

ת"ו, שבבחרותו למד בשיבת 'מאור עיניים' רחמסטריווקא, ושם הצטרף לכמה פעילים שהיו עוסקים בקירוב רחוקים. באהבת ישראל המיוחדת שלו חיבב מאד מצווה זו, ובסייעתא דשמיא ראה ברכה בעמלו. הוא היה מכתת רגליו למרחקים, בשביל קירוב איש ישראל אל אביו שבשמים!

שנה אחת, בימים שלפני חג הפסח, עלתה מרומניה משפחה שלימה של עולים חדשים שהתיישבו בירושלים. היו אלו יהודים טובים תמימים וישרים, שלא היה להם כמעט כלום, ולא ידעו כמעט כלום. מחמת האנטישמיות הגדולה ששררה באותן שנים ברומניה, לא היה ביכולתם לעסוק בתורה וביהדות, ולכן עזבו הכל בארץ ניכר, ועלו ארצה בערום ובחוסר כל.

ר' משה שמואל שמח מאד על המצווה הגדולה שנודמנה לידו, לסייע ולתמוך במשפחה שלימה ויקרה מאחינו בני ישראל, לקרבם ולסדרם כראוי בצעדיהם הראשונים בארץ הקודש. להצלחת המשימה דיבר על לב אחיו, הלא הוא הרב הגאון ר' אשר אייזנבאך שליט"א, בחור נמרץ כמוהו, להירתם עימו למבצע הגדול של קירוב המשפחה וסידור כל צרכיהם השלמים ברוחניות ובגשמיות.

בימים שלפני הפסח, עסקו האחים האהובים במצוות 'קמחא דפיסחא', בגיוס כספים עבור אותה משפחה, כדי להביא לביתם את כל צרכי הפסח ברחבות, ולהכשיר את הבית וכו'. הם השתדלו בכל יכולתם להקל מהם את קשיי הקליטה, ולהנעימם במיקומם החדש בארץ הקודש, וטרחו רבות בשביל כך שלא יחסר כלום בבית, ויחושו במנוחת החג ובשמחתו.

עם התקדש ליל פסח, לקחו האחים את בני משפחת העולים החדשים עימם יחדיו לבית הכנסת, לתפילת החג ולאמירת ההלל המרוממת. בדרכם חזרה מבית הכנסת, כשלוויו את העולים הנרגשים לביתם החדש, התברר שאין להם בביתם 'הגדה של פסח', אף לא אחת! על כך לא חשבו האחים... הם לא נתנו את דעתם לפרט זה, שצריך לדאוג להביא 'הגדות' לליל הסדר!

הם נבוכו מעט ולא ידעו מה לעשות, מניין ישיגו עתה ברגע שאחרי אחרון הגדות בשביל כל בני אותה משפחה? באותם ימים לא היה מצוי בכל בית עודף של הגדות רבות כבימינו... וכל ההגדות שהיו בביתם נצרכו לשימוש בני הבית.

זמן עריכת הסדר הגיע, ואביהם הגדול ר' ועלויל רוצה כבר לפצוח באמירת 'קדש' וכו' כנהוג, כל המשפחה הרחבה והמסועפת כבר

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

או בטל': 073-7078388
בין השעות 7:30 ל-10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

מוקד לזמיני הישיבות מרכזו של ארגון איחוי
הישיבה

עמדה מאחורי אשה זקנה ששמעה את הסיפור, וכשסיימתי לספר היא אמרה לי: "אדוני! סליחה שאני מתערבת, זה אולי לא מתאים ולא יפה, אבל סיפרת על הרב'ה מסקולען, אז אני מוכרחה לספר לך משהו!", והיא מספרת לנו: "אנחנו גרנו בשכנות עם הרב'ה מסקולען אחרי המלחמה, אנחנו בקומה שניה והוא בקומה ראשונה. וכמובן בבית הסתובבו אחרי המלחמה יתומים, פליטים. פעם אחת..."

איש החינוך הג"ר צבי פוקס שליט"א, יחד עם בנו הרב אברהם פוקס, על דרכי ההצלחה בחינוך הילדים

הרב אברהם פוקס

"ולְהוֹרֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא י', י"א)

שלום וברכה, אנו נמצאים בבית אבי מורי שליט"א, אבא ידוע כאיש חינוך מפורסם, מאות תלמידים, אלפי תלמידים, אפשר להגיד אבא, נכון?

לא צריך להגזים, יש תלמידים ב"ה!

ב"ה, עשרות שנים, חינוך, ניהול, אז כמובן שאני ספגתי בבית ענייני חינוך, כמה שזה נתפס בי, מה שלא נתפס זה באשמה שלי, מה שנתפס זה בזכות, בזכותך אבא כמובן!

נדבר קצת אבא על חינוך, מה הכללים הראשונים בחינוך שכדאי לדעת?

דבר ראשון, אברמי, יש לנו זכות שאנחנו ממשיכים בחינוך עד היום. וזה בזכות בני, אנחנו לומדים חברותא כבר הרבה שנים, דף היומי יום יום. זה קשר שנשמר וזו המלצה לכל יהודי ויהודי. לא משנה הגיל והזמן, למצוא את הקשר הזה.

בקשר לכללים של חינוך, היתה לי סייעתא דשמיא, עסקתי הרבה שנים בחינוך, בתלמוד תורה 'תורת אמת' בחיפה. הייתי רוצה להתמקד על כללים בחינוך.

יש כלל מפורסם, אמרו את זה בשם הרבה מגדולי ישראל "אין כללים בחינוך", למה אין כללים בחינוך? מה שטוב לאחד לא טוב לשני ולהפך. אבל יש כמה דברים:

על פי דרכו - "חנוך לנער על פי דרכו":

בדיוק, חנוך לנער על פי דרכו, אם זה טוב לראובן, זה לא טוב לשמעון. אם זה טוב לשניהם לא טוב לשלישי. וצריך להיות חכם וצריך לסייעתא דשמיא איך להתייחס לכל אחד כפי שהוא. אבל יש כמה נקודות יסודיות בחינוך שאותן חובה לדעת.

הדבר הראשון, יסוד היסודות של חינוך - זה הבית. אין במציאות בבריאה תחליף לבית. פעם הייתי אצל הרב'ה מצאנז, דיברתי ב'צאנז' בחיפה, שאלתי אותו מה להגיד שם להורים, הוא אמר,

באידיש כמובן: "אני יכול לשבת איתך כל הלילה, ולספר סיפורים על בתים. דבר ראשון שצריך לדעת הוא: אם הבית מתנהל כפי שצריך, ההורים מתייחסים ברצינות לכל דבר - הבית מתנהל טוב כמו שצריך - אז העגלה נוסעת טוב. אז החינוך יוצא מסודר לילד. הוא בא מבית טוב. זה יסוד היסודות! אין תחליף!"

אם ילדים רואים איך האבא מתפלל, אם הילדים רואים איך האבא יושב ליד שולחן שבת. אם הילדים רואים איך מדברים האבא והאמא בבית - זה נותן אותותיו בילד. אם הרב'ה, למשל בכתה מלמד הלכות נטילת ידיים שחרית - אם ילד בא מבית שרגילים בבוקר ליטול ידיים, ככה מקפידים בבית, ככה הבית מתנהל - הוא לא שומע דברים חדשים. עכשיו הוא שומע איך לעשות, מה מותר, מה אסור את כל התוספות, אבל היסוד הוא קיבל מהבית. זה הדבר המרכזי שצריך לדעת כל אחד בחיים, "ושוננתם לבנך", "ולימדתם אותם", יש מצוה מהתורה לחנך את הילדים, אבל זה יסוד היסודות, הרב'ה בכיתה משלים בתוספות, אבל העיקר, היסוד, זה הבית, אין תחליף לבית! הגמרא אומרת אם אתה שומע ילד מדבר - אתה שומע מה הבית שלו מדבר. כי את זה הוא נושם ואת זה הוא חי. זה א"ב של חינוך באידישקייט.

דבר נוסף, כלל בחינוך: אין להשוות בין ילד לילד, אם זה בכיתה

שיושבים קבוצות של ילדים אם יש לך כמה ילדים בבית א' ב' ג' - עם כל אחד אתה צריך לדעת איך ללכת. זה לא אומר אם עשיתי לפלוני אני גם אעשה את זה לשני. יכול להיות שאיתו צריך ללכת עם יד קשה יותר, ועם השני צריכים ללכת עם יד רכה יותר, עם כל אחד לפי מה שהוא. כמובן צריך לדעת בזה גם גבולות וכללים, כדי שלא תביא קנאה מאחד לשני, אתה לא יכול לקנות לאחד מתנות ולשני שום דבר, אבל האבא צריך להיות חכם, ולדעת איך ללכת עם כל ילד וילד כפי מה שהוא.

יש לפעמים ילדים שהחינוך שלהם הוא לעזור להם. אתן לך דוגמא: יש ילד קטן שעדיין לא הולך, הוא עוד לא מתחיל ללכת. יש ילדים שבגיל מוקדם הם כבר הולכים יש ילדים שמתקשים בזה. אז בשביל זה האבא יצעק עליו? בשביל זה האבא ימשוך אותו בכח? הוא ייתן לו יד?

בסופו של דבר כולם הולכים, השאלה איך מגיעים לזה. אז יש לפעמים אחד שמסתדר לבד, ויש אחד שצריכים לתת לו יד להוליך אותו. ככה בחינוך, יש אחד שמסתדר עם הרב'ה בכיתה, הוא 'נוסע', אבל יש אחד שצריכים לתת לו יד, זה התפקיד של האבא והאמא - לתת לו יד להוליך אותו!

אז בעצם כהמשך לדבר הזה, שהבית הוא הדוגמא והמעטפת, אם אנחנו רוצים להכניס בילד מידות טובות?

כן, הייתי רוצה לדבר על המידות הטובות, אבל לפני שאתחיל עם המידות הטובות, הייתי רוצה להוסיף עוד נקודה אחת לחינוך: חינוך זה דבר שלא רואים את התוצאות מחר בבוקר. ולפעמים זה מייאש או מחליש הורים. אותו דבר רב'ה בכיתה: 'אמרתי לך, יענקלה, כבר חמש פעמים אני מדבר אליך, אתה לא שומע?' - הוא באמת לא שמע חמש פעמים, אבל אתה תמשיך להגיד לו בצורה מכובדת. את התוצאות תראה בהמשך. הנה היום אני רואה אותך, אתה אבא לילדים וב"ה מחנך אותם טוב...

אבא אל תספר מה שהייתי בתור ילד...

אבל התוצאות הן טובות, ב"ה הודו לה! אל תצפה שמחר בבוקר אתה תראה תוצאה, ולכן תגיד 'אני כבר שבוע ימים וחודש ימים מדבר אלי וְעושה לו, ואני לא רואה, הוא ממשיך הלאה בהתנהגות'...

נכון. הוא ילד, אנחנו צריכים לעזור לו, להוליך אותו, ייקח הרבה זמן, ייקח קצת זמן - אבל התוצאות נראות! ה'לעלובר רב'ה, ה'ברכת משה', אמר: כשיעקב אבינו נולד הוא תפס בעקב עשיו. מה הרוויח? הוא כבר יצא, עשיו יצא ראשון, זה כבר לאחור מעשה. עשו הוא כבר בכור, לא יעזור שום דבר... אלא יעקב אבינו מלמד אותנו: יהודי צריך לעשות! הדבר היחיד שיעקב היה יכול לעשות באותו רגע - לתפוס אותו בעקב. וזה מה שהוא עשה, את התוצאות ראו אחרי הרבה שנים, הוא קיבל את הבכורה בסוף, אבל פה זה התחיל. תתחיל לדבר, תתחיל לעשות!

בקשר למידות הטובות, למעשה יש לזה המשך, גם את המידות הטובות אדם מקבל מן הבית. אדם סופג את האווירה שבה הוא חי. אם הוא רואה מידות טובות, התנהגות בבית, זה מקרין עליו. אגב,

פעם יש בתורה 'ושיננתם לבנך' ופעם כתוב 'ולמדתם אותם את בניכם'. 'ושיננתם' אומר רש"י אלו התלמידים, 'ושיננתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים, כך אומרת הגמרא, זה הולך על התלמידים - את הדברים הקשים, את הדברים החריפים שלומדים בגמרא - זה הרב'ה בכתה עושה, אבל אצל האבא - 'ולמדתם' - את ההרגלים שילד מקבל - זה מהבית! כי הרי בסך הכל ילד קטן לא מבין את הכל, הוא הרבה דברים לא מבין, גם אם אתה מדבר ומסביר לו, אז מה כן יש לנו לעשות בבית? הרגלים, אנחנו אומרים בתפילה "שתרגילינו בתורתך" - הרגלים, אתה צריך לתת הרגלים, זה הבית עושה! להתרגל לקום בזמן, להתרגל לברך בקול, להתרגל לאכול בזמן, להתרגל גם לישון בזמן, אתה מקפיד על זה בבית נכון? ללכת לישון בזמן, זה הרגלים!

ואתו דבר עם מידות טובות, בעצם?

ואתו דבר עם מידות טובות! אגב, הייתי פעם עם התלמידים שלי אצל הרב'ה מויו'ניץ זצ"ל ה'ישועות משה', וביקשתי אותו שידבר כמה מילים לילדים. בהתחלה אמר לי באידיש, בעברית קצת קשה לו, אמרתי "לא משנה באידיש, בעברית, העיקר שהתלמידים ישמעו". אז הוא הסתכל עלי, קרא לגבאי שלו וביקש: "תביא לי מסכת בבא בתרא": "ומצדיקי הרבים ככוכבים", הוא הקריא לנו: "אומר רש"י שם: 'מתוך שמחנכים במידות טובות'", הוא אמר: "התפקיד שלכם, זה לא עוד יותר נוך א בלאט גמרא אדער וינציקער א בלאט גמרא, (עוד דף גמרא או פחות דף גמרא), היסוד שלנו לחנך במידות טובות! זה התפקיד של החינוך, שילד יגדל עם מידות טובות!".

וזה ההרגלים שמרגילים אותו מקטנותו, הוא עוד לא מבין, אבל הוא יגדל לזה. שאל פעם את הסטייפלער אבא אחד: 'ללמוד עם הילד ספר מוסר?' אמר לו הסטייפלער: 'כן בודאי!'. 'אבל מה ילד קטן יכול להבין בספר מוסר?' אמר לו הסטייפלער: 'לא, אתה קצת תלמד איתו, אבל עם מה שהוא שמע הוא יגדל, כל פעם הוא יבין את זה לפי הדרגה שלו!'.
אבל אברמי, אני רוצה עוד דבר שידעו. עוד נקודה חשובה: אתה גם מתעסק קצת עם חינוך, גם אני עוד קצת מתעסק בזה, אבל יש נקודה חשובה: אני פעם נכנסתי להרצאה למורים, ושאלתי שאלה: האם המורה צריך לכבד את התלמיד או לא? - 'מה פירוש? תלמיד חייב לכבד את המורה! פשוט! מורא רבך כמורא שמים!'. אמרתי להם: 'יש לי פה את המשנה, בוא נפתח משנה, התורה היא נצחית, היא מאז עד היום אותו דבר! אומרת המשנה בפרקי אבות פרק ד', משנה י"ב: 'רבי אלעזר בן שמוע אומר יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך', אתה שומע טוב? יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך. הרמב"ם פוסק להלכה שהמורה, הרב'ה, צריך שיכבד את התלמיד! הרמב"ם - כל מילה זה קודש קודשים! כי אם אתה לא תכבד אותו - הוא לא ישמע אותך! הוא גודל בצורה כזו שאתה מכבד אותו! אם אתה רוצה לחנך אותו למידות טובות - תכבד אותו אז הוא ילמד לכבד. אם אתה פוגע בו פעם פוגע בו פעמיים - הוא נהיה פגוע וממשיך לפגוע באחרים. אין אצלו כבר מידות

טובות! תכבד אותו!

כמוכן, יש זמן שצריך להעניש אותו, ויש לפעמים שצריך לגעור בו אבל דבר ראשון - זה לכבד אותו, גם כשאתה מעניש אותו! גם כשאתה צריך לגעור בו! להעניש עם כבוד לא בהשפלה! אתה מעניש - מיד אחרי זה תחפש את הזמן איך אני מכבד אותו!

שמאל דוחה ימין מקרבת...

בדיוק, לעבוד עם שתי ידיים, שמאל וימין. אם תעבוד עם יד אחת - זו בעיה, זה יצא משהו עקום, עם שתי ידיים אתה מכבד אותו, הוא ילמד לכבד. זה אחד היסודות של מידות טובות.

אז אחרי שב"ה האבא עשה את שלו, ויש לו מידות טובות, לפעמים הילד עם הכלים שהוא מקבל רוצה להתקדם ולהתעלות, אבל ילדים צוחקים עליו! החוסן הנפשי, איך נעזור לילד לא להתבייש "ואל יתבייש מפני המלעיגים עליו"?

יפה, זו שאלה מעניינת "ואל יבוש"!" השו"ע פוסק את זה לא לילדים, אלא לאנשים מבוגרים גם בגיל מאה, כשהוא יודע ש"ס בבלי, ירושלמי ואומרים לו "ואל יבוש מן המלעיגים", הוא יודע ש"ס, הוא ת"ח! - אל יבוש מן המלעיגים. ז"א יש מצב כזה שכן אדם נפגע, בגלל שכל בן אדם בטבעו רוצה שיכבדו אותו. היו צדיקים בעלי דרגה, הרב"ה רבי זושא, וכל מיני צדיקים, שסיפרו עליהם שהם עשו דברים כדי שיבזו אותם, הם היו בדרגה גבוהה. ר' שלמקה זוועהלער אמר שכל הישועות שהוא עושה, הן מתוך זה שמבזים אותו, והוא פגוע מזה. הם בעלי דרגות. אבל בדרך הטבע, אל יבוש מן המלעיגים עליו" - לפעמים זה ניסיון, בפרט אצל ילדים, ויש ילדים רגישים, ושוב, כאשר אנחנו נכבד אותו, ונחפש הזדמנויות להראות לו כמה דברים טובים הוא עושה, וכל פעולה טובה שהילד עושה להראות לו כמה החשיבות, אם התפלל יפה לציין 'התפללת יפה'. 'הבנת את הגמרא יפה מאד, הצלחת!'

להראות לו שיש לו חשיבות במעשים הטובים שלו, ממילא הוא ירגיש בעצמו - הנה ב"ה אני מצליח, אני עושה טוב, אני מכובד, אז כשיצחקו ממנו זה כבר פחות יפריע, זה לא אומר שלא יהיו לו ניסיונות, כל אחד לפי הדרגה שלו יש לו ניסיונות, אבל עם זה הוא גדל, עם המידות הטובות.

אני עכשיו נזכר ולא יכול שלא לספר את זה: פעם היינו אצל הקלויזנבורגער רבה. ואגב, להשתמש עם תלמידים עם סיפורי צדיקים זה יסוד היסודות! ה'מסילת ישרים' גם כותב שסיפורי צדיקים מחדירים אמונה, מידות טובות בילדים קטנים. גם ילד קטן, אבל גם כל בן אדם.

אז נסענו אצל הקלויזנבורג זכרונו לברכה, הוא היה אומר 'חומש רש"י' בליל שיש ומוסר דרשה, אבל כשהוא היה מתחיל לספר סיפור, היו אומרים 'ששששש רוצים לשמוע', זה נקלט יותר, הסיפור נקלט.

צדיקים מאד השתמשו בזה. אני עכשיו נזכר, ששמעתי סיפור מרבי אהרן טוסיג שיהיה בריא. הוא סיפר ששמע את זה אישית מאחיו של הרב'ה מסערט ויז'ניץ, ר' משה. היה ראש ישיבה בסערט

ויז'ניץ, הבן של ה'מקור ברוך', והוא סיפר שאחרי המלחמה, הרב'ה מסקולען צוק"ל, נדמה לי שהוא היה גר אז בצ'רנוביץ', הוא גידל בבית יתומים ואנשים אומללים וכו' ועזר להם. הגיע ערב פסח, צריכים לעשות מצות מצוה, עד שהשיגו קמח, זה היה מסירות נפש, השיגו קמח והוא אפה אצלו בבית שמה מצות וחילקו לכל אחד שלוש מצות ליל הסדר.

מסתמא יותר מזה לא היה, לכל הפסח, על כל פנים, ה'מקור ברוך' שלח את הבן שלו, ר' משה האגר, הוא היה אז ילד או בחור צעיר כנראה, ואמר לו 'תלך, ותביא את השלוש מצות, אבל תגיד לו שאתה רוצה עוד שלוש מצות, שש מצות. ואם הוא לא יסכים, תגיד לו בכיבוד אב, שאסור לך לבוא הביתה בלי שש מצות!'

הוא נעמד בתור, הגיע הזמן שלו לחלוקה, והרבה מסקולען נותן לו שלוש מצות, הוא אומר לו: 'אבא ה'מקור ברוך' ביקש שש מצות!'. אמר לו הרבה מסקולען: 'תראה כמה אנשים מחכים! לא יהיה לי פה, אני לא יכול לחלק!' הוא אומר: 'אני לא יכול לחזור הביתה בלי שש מצות!'. אז לא היתה ברירה, ה'מקור ברוך' ביקש, אז הוא נתן לו שש מצות...

לפני שערכו את הסדר, אז ה'מקור ברוך' קורא לבן שלו ר' משה, נותן לו שלוש מצות ואמר לו: לך עם זה לרב'ה מסקולען, ותמסור לו בשמי שלוש מצות ליל הסדר. הוא הלך עם השלוש מצות, הגיע לרבה מסקולען, והוא רואה שעוד לא התחילו את הסדר, והם מסתובבים. 'מה קרה?', הוא שואל, אומרים לו: 'אין לנו מצות ליל הסדר!', אז הוא מגיש להם את המצות: 'הנה...!'

אמר ה'מקור ברוך': אני מכיר את הרבי מסקולען עם המידות הטובות שלו, כמה שהוא עוזר לאנשים, ידעתי שהוא לא ישאיר לעצמו מצות, הוא ייקח את כל המצות ויחלק, אז דאגתי שיהיו לו שלוש מצות. אגב, אני שמעתי את הסיפור הזה, וסיפרתי אותו פעם באיזו חנות בחיפה...

אבא לטובת החיפאים שבינינו, באיזו חנות זה היה?

ב'פינגלט' ברחוב מיכאל. עמדה מאחורי אישה מבוגרת, כבר זקנה, והיא שמעה את הסיפור וכשסיימתי לספר, היא אמרה לי: 'אדוני! סליחה שאני מתערבת, זה אולי לא מתאים ולא יפה, אבל סיפרת על הרבה מסקולען, אז אני מוכרחה לספר לך משהו!', והיא מספרת לנו: 'אני מכירה את הסיפור', היא אומרת לי. 'אנחנו גרנו בשכנות עם הרב'ה מסקולען אחרי המלחמה, אנחנו בקומה שניה והוא בקומה ראשונה. וכמוכן בבית הסתובבו יתומים, אחרי המלחמה, פליטים. היתה שמה ילדה, קראו לה רייזלה, היא היתה ילדה בת עשר. ויהי היום, שתיים עשרה בלילה הילדה מתעוררת בבכי, והיא רעבה, היא רוצה לאכול. אומרת לה הרבעץ: 'עכשיו שתיים עשרה בלילה - אני לא יכולה!', בימים ההם להתחיל לקחת, ולבשל, לא עם גז, עם פתילות...

זה לא להוציא מהמקפיא ולחמם במיקרוגל...

הרבעץ הזאת עבדה בפרך מהבוקר עד הלילה, הסתובבו שם כל מיני אנשים, והילדה בוכה, היא רעבה. מה עושים? הרב'ה כמוכן לא היה בבית. לא היה לו מקום לישון בבית, הוא היה בבית הכנסת

בעוד אני מתבונן ביריעה הפתוחה שבין עצי החיים, אני חש בהתרגשות עזה, כאילו פונה אלי מלאך מהשמים ואומר לי: 'כמה צדיק אתה! זו היתה בת קול פנימית, חזקה ועוצמתית. משהו שעלה בתוכי בלי שום הקדמה לפני כן. חוויה כזאת לא חוויתי מעולם. שבוע הנופש הסתיים, חזרנו לקליוולנד, לחיים האמריקאים הרגילים, אבל ידעתי שאני מוכרח לראות עוד פעם איך מרימים ספר תורה ומסובבים אותו באוויר...

צבי וייס בסיפור מיוחד: 'בזכות ספר התורה'

"וְלִהְבֵּדִיל בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל" (ויקרא י', י')

מספר הרה"ח ר' צבי ראובן דוידוביץ שליט"א מירושלים: את הסיפור הבא סיפר לי יהודי חשוב תושב שכונת 'גאולה'.

קליוולנד ארה"ב. שבת בבוקר, יהודים עטופים בטליתות לבנות מתנועעים בתפילה. מבחוץ נשמע קולו של מנוע מכונית מתקרב. גבר כבן ארבעים יוצא משם, ומחפש לו פינה מתאימה כדי שיוכל לעמוד ולהשקיף אל תוך בית הכנסת. המתפללים אינם מתרגשים. זה קורה לפעמים. בקליוולנד יש יהודים מכל הסוגים, וגם גויים שמתעניינים לפעמים בנעשה בפנים. האדם שיצא מהמכונית עומד באותה פינה ומסתכל. ומסתכל. ומסתכל. הוא לא זז משם. מגיעים לקריאת התורה, שבעה קרואים עולים, המפטיר גם הוא מסיים, והנה מגיעה ההגבהה. הכל נעמדים, 'משה אמת ותורתו אמת'. רגע אחרי ההגבהה שוב לא רואים את האיש מהחלון. הוא נעלם.

בשבת הבאה שוב מגיע אותו אדם במכוניתו, נעמד מבחוץ, משקיף, ומיד אחרי ההגבהה הוא מתניע את רכבו ונעלם. המחזה חזר על עצמו שוב ושוב, והוחלט כי יש לעשות סוף לדבר. אחד מהגבאים יצא אל האדם שחיכה בחוץ ואמר לו: "כאן זה בית כנסת אורתודוכסי. אנחנו שומרים שבת, ובשבת אין לנסוע!".

"ככה?", האיש נבון. הוא לא התכוון להפריע. "בסדר. אבוא לכאן ברגל!". בשבת הבאה עשה האיש את דרכו ברגל מביתו שבמרחק כמה קילומטרים הגונים. הוא קם לפנות בוקר כדי שיוכל להגיע לשטח בית הכנסת, להיעמד בפינה כלשהי בחניה ולהציץ לכיוון ספר התורה בשעת ההגבהה. "למה תעמוד בחוץ?", שאלו אותו כמה מהמתפללים. "בוא תיכנס!".

בשבת הבאה הוא כבר נכנס. הראו לו איפה אווזים, מה מתפללים, מה קוראים, ולאט לאט הוא הפך למתפלל מן המניין. התפילה בשבת היתה רק ההתחלה. מאמריקאי שלמד בבית ספר גויי, וגדל בבית חילוני לגמרי, הוא הפך לבעל תשובה גמור. הוא שינה את אורחות חייו מהקצה אל הקצה, עד שהיה לאדם חדש, יהודי חרדי, עובד השם בכל מאודו. באחד הימים ביקשו ממנו המתפללים

הסבר. "מה משך אותך בהגבהה של ספר תורה דווקא?", שאל אותו אחד מהם.

והוא הסביר: "נולדתי בבית מנותק מיהדות. אמנם סבתי זכרונה לברכה היתה צנועה וצדקת, אך הורי הרחיקו לכת. למדתי בבית ספר גויי, ועברתי את המסלול הרגיל של אמריקאי ממוצע. במפעל שבו אני עובד מארגנת ההנהלה של המפעל מדי פעם טיולים לכל העובדים, כל פעם במדינה אחרת בעולם.

"באחת השנים נסענו למזרח התיכון, והתאכסנו בבית מלון בירושלים. בכל יום הלכנו לאתר אחר. בשבת בבוקר ירדתי למטה, לכניסה, ושאלתי את החברים: 'מה יש היום?' והם אמרו: 'היום שבת'. 'לאן הולכים?' - 'לבית כנסת'.

"הלכתי לבית כנסת ברחביה. הלבוש שלי לא התאים לבית כנסת, ולכן נכנסתי לעזרת הנשים שהיתה ריקה. עמדתי והתבוננתי. זמן קצר אחרי שנכנסתי סיימו המתפללים את הקריאה ועשו הגבהה לספר התורה.

"באותו רגע קרה לי משהו שאי אפשר להסביר. בעוד אני מתבונן ביריעה הפתוחה שבין עצי החיים, אני חש בהתרגשות עזה, כאילו פונה אלי מלאך מהשמים ואומר לי: 'כמה צדיק אתה! כמה אני אוהב

מידה מופלאה להשכין אהבה בין בני אדם ולהרבות שלום בעולם, היתה מצויה אצל מחותננו, הגאון החסיד רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש 'סוכטשוב' בבני-ברק. אני זוכר שפעם הלכתי עימו ברחובות בני ברק, ולפתע נשמעו קולות רמים מאחד הבניינים הסמוכים, משהתקרבו לבנין הבנו מיד במה מדובר...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"וישמע משה ויטב בעיניו" (ויקרא י', כ')

מידה מופלאה זו, להשכין אהבה בין בני אדם ולהרבות שלום בעולם, היתה מצויה אצל מחותננו, הגאון החסיד רבי שמואל צבי קובלסקי זצ"ל, רב בית המדרש 'סוכטשוב' בבני-ברק.

אני זוכר שפעם הלכתי עימו ברחובות בני ברק, ולפתע נשמעו קולות רמים מאחד הבניינים הסמוכים. משהתקרבו לבנין הבנו מיד במה מדובר; היה זה ויכוח שפרץ בין שני שכנים על כותל מסויים שבנו ביניהם, והנידון היה על מי מוטל לשלם את הוצאתו, כל אחד מהם הטיל את התשלום על השני.

הרב קובלסקי לא הסכים להתעלם מהמריבה ולהמשיך בדרכנו. הוא ניגש אל הניצים ושאל: "באיזה סכום מדובר?", והשניים נקבו בסכום המדוייק.

הוא פנה לשניהם ואמר בחיוך לבבי ומרגיע: "תראו רבותי! להתחיל לריב ולהתקוטט כולם יכולים, לא זקוקים בשביל זה לאומנות מיוחדת. החכמה היא איך לסיים את הריב...".

משפט זה עימו פתח הרב קובלסקי את השיחה, כבר הצליחה להשרות במידה מסויימת אורה של פיוס, ולהמאס את המחלוקת בעיניהם.

אז ניגש אל אחד מהם ושאל: "עד כמה מוכן אתה לסגת מדרישותיך למען השלום?". ניגש אל השני ושאל: "כמה כסף אתה מוכן להוסיף למען השלום?". את הפרש הסכום שנותר שילם הרב קובלסקי מכיסו הפרטי, ובלבד שהשלום ישוב לשרור בבנין.

היה זה עבורנו ספר מוסר חי, מהו "אוהב שלום ורודף שלום". ממש בחינה של "לא זו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה".

"ואם לאו, למה לו חיים?"

הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר-ברכפלד, שמע הסבר נפלא מדודי, ראש הישיבה הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל על דברי הגאון מוילנא זצ"ל, הידועים בספר 'אבן שלמה' (פרק א אות ב), הכותב: "עיקר חיות האדם, הוא להתחזק תמיד בשבירת המידות, ואם לאו למה לו חיים?".

שאל רבי אריה שאלה עצומה, אינני מבין את מהות שאלת הגאון -

"למה לו חיים", וכי לא כדאי לו לאדם לחיות בשביל שיוכל ללמוד, להתפלל ולקיים מצוות, גם אם לא הגיע למדרגה של שבירת המידות? כל אלו אינן סיבות מספיקות כדי להעניק לו חיים?

אמר רבי אריה יסוד עצום ונורא; בהכרח שחיי האדם באים לידי ביטוי ומיצוי דווקא על ידי שתיתקן את מידותיו, ונעשה לבעל מידות טובות. הבחינה שבה נבחנת אישיות האדם, היא דווקא אם קיימות בו מידות טובות.

אדם שהוא בעל מידות רעות ומושחתות, ומיצר ומריע לזולתו חלילה, הרי הוא רחוק ממידותיו של הקדוש ברוך הוא - מקור הטוב, הרחמים והחמלה, ומתרחק מקרבתו, ובכך, למעשה, הוא פועל נגד התכלית שלשמה נברא - היא קרבת אלוקים. אם כן נזעקת השאלה מאליה "למה לו חיים?". אדם שעושה נגד התכלית שעבורה נוצר, מדוע יש לו צורך בחיים הללו!

כמה נאים הדברים למי שאמרם. הם מגלמים את דמותו של רבי אריה, שתמיד זכר ללא הרף את חובתו בעולמו, להידבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא. בכל שיגו ושיחו הרגישו - הטבה! מידות טובות! דרך ארץ! ויתור!

הגאון רבי שלום פוברסקי (שליט"א) זצ"ל, מראשי ישיבת 'קול תורה', אמר הגדרה נפלאה: "אני מכיר את רבי אריה כבר עשרות שנים, משנות ילדותי הצעירות בתל-אביב, ויכולני להעיד כי למרות שכבר אז היה יפה נפש וטהור מידות, אולם כל ימי המשיך בעבודת

המידות ועמל להשתלם בזה עוד ועוד. אף פעם הוא לא נשאר על עומדו באותו מקום. תמיד כשפגשנו בו, ראינו התקדמות נוספת בבין אדם לחברו, בהתחשבות בזולת, בהארת פנים, בטוב לב". הוא סיפר אנקדוטה מעניינת הזכורה לו בענין זה מרבי אריה: "פעם נפגשנו, אני ורבי אריה, באיזו שמחה. לאחר שדרשנו האחד בשלום רעהו, שאלני רבי אריה אם אוכל להשמיע לו איזה דבר חידוש כל שהוא, והתחלתי להרצות בפניו רעיון מסויים שהתחדש לי אז בפרשת השבוע. אך הדברים לא התיישבו על ליבו, והוכיחני בנעימות: 'רבי שלום! איך שייך לומר הגדרות כאלה?!'..."

"קיבלתי את התוכחה בדומיה, ולא השבתי מאומה.

"כעבור שנים ספורות שוב פגשתי את רבי אריה בשמחה, וביקש ממני להשמיע לו איזה דבר חידוש. נענתי ואמרתי בחיך: 'לפני כמה שנים פגשתי אתכם, ואמרתי לכם דבר חידוש, ולא מצאו הדברים חן בעיניכם...'"

"השיב רבי אריה כמתפלא: 'באמת? כיצד יתכן? הרי אתם אומרים תמיד כל כך טוב...', אך לאחר רגע הציע: 'נו! אולי תאמרו כעת שוב את מה שאמרתם אז, ונראה על מה היו תלונותיי?'."

"שוב חזר רבי שלום על הדברים שהשמיע בזמנו לרבי אריה, ופליאתו של רבי אריה רק הלכה והתעצמה: 'הרי באמת אתם אומרים כל כך טוב?! מעניין מדוע פעם שעברה ראיתי לנכון להוכיח אתכם על דברי טעם כאלה...!'"

"השבתי לו: 'אתם תמהים למה הוכחתם אותי אז, אולם אני לא תמה. הסיבה שכעת אתם נהנים מהדברים, אינה מחמת זאת שאתם סבורים אחרת מאז, אלא שדרך הצדיקים ברוחניות היא להיות באופן תמידי במצב של 'מוסיף והולך', הן בתורה והן בהנהגה. לכן גם בענייני בן אדם לחברו התרוממתם מאז, ואתם גם מבינים אותי יותר ויורדים לסוף דעתי...'."

רבי אריה חיך את חיכוכו הנצחי, והשניים נפרדו כידידים...

הצדיקים הקדישו תמיד עבודה גדולה בדרך ארץ שקדמה לתורה, ומעיינותיהם היו נתונים בשיפור המעשים ותיקון המידות. הם ידעו כמה נחת רוח הדבר גורם להקדוש ברוך הוא.

רבינו הרמח"ל בספרו 'מסילת ישרים' כותב, בביאור חלקי החסידות (פרק יט), שהחלק השני בדרכי החסידות הוא אופן עשיית מעשי האדם וגודל ההטבה שלו עם הבריות. "שיהיה האדם לעולם מיטיב לבריות ולא מרע להם, בגוף בממון ובנפש", ומסיים שם בכלל נחרץ: "כללו של דבר הרחמנות וההטבה צריך שתהיה תקועה בלב החסיד לעולם, ותהיה מגמתו תמיד לעשות קורת רוח לבריות ולא לגרום להם שום צער."

זהו הכלל המוצק לבן אנוש החפץ להשתלם במעלת החסידות!

"אין התורה שוכנת לעולם בגוף"

שאינו בעל מדות טובות"

על דברי התנא באבות (ג, יז): "אם אין תורה אין דרך ארץ", מפרש רבינו יונה כך: "כלומר, מי שאינו יודע תורה אינו שלם במדות של

דרך ארץ... בלא תורה לא יהיו דעותיו שלמות בדרך ארץ". ועל המשך המשנה - "אם אין דרך ארץ אין תורה", פירש רבינו יונה: "רצה לומר שצריך תחילה לתקן את עצמו במדות, ובה תשכון התורה עליו שאיננה שוכנת לעולם בגוף שאינו בעל מידות טובות. לא שילמוד התורה ואחר כך יקח לו המצוות [אולי: המידות], כי אי אפשר".

רבנו יונה מדגיש כאן, כי סדר העבודה ושלמות קומתו הרוחנית של האדם צריכה להיות דוקא בסדר מסויים. בתחילה עליו ליישר מידותיו כהכנה ללימוד תורה, כי בלא מידות טובות אין התורה מסוגלת לשכון ולהיספג בגופו, אבל השלמת תיקון המידות תיתכן רק לאחר שכבר רכש קנין בתורה.

כדי שהאדם יזכה לרכוש תורה, ולהיפך במהותו לאיש מורם מעם, ראשית עליו לתקן את עצמו במידות. אם חלילה האדם לומד תורה ונשאר בעל מידות מושחתות, מלבד זאת שבהנהגתו הקלוקלת הוא בו לתורה קבל עם ועדה, אלא גם הוא נשחת עוד יותר. היא גורמת לו להתגאות ולהתנשא על השני, לנהוג בזול ובפראות, וקדושת התורה שבאופן תמידי מקדשת את החומר, מעדנת את האדם ומרסנת אותו, מסתלקת ממנו ואינה שוכנת בו יותר, למרות שהוא נמנה על עוסקיה ולומדיה.

כך כתב רבי אברהם מוילנא זצ"ל, בספרו 'מעלות התורה' (בפרק 'מעלות המעשה'), בשם אחיו הגדול הגאון מוילנא זצ"ל, בביאור דברי הילקוט (דברים רמז תתקמב): "ערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" - "אם תלמיד חכם הגון הוא תזל כטל, ואם לאו ערפיהו כמטר". זה לשונו:

"ואמר אחי הגאון ז"ל הטעם שמדמה [את התלמיד חכם שאינו הגון] למטר. כמו שהמטר יורד ומשקה עשבים רעים וטובים, וביותר מתגדלין עשבים רעים על ידי המטר, כך על ידי התורה, במי שאינו הגון מתגדלים תכונות רעות בליבו".

לכן השלב הראשון בדרך אל השלימות, היא עבודת המידות ושיפור התכונות, עוד קודם שיעסוק האדם בתורה. "לא שילמוד התורה ואחר כך יקח לו המצוות, כי אי אפשר" - כלשונו של רבינו יונה. אך כאשר ישפר את מידותיו יזכה כי "בזה תשכון התורה עליו".

מסופר על יהודי שנכנס פעם למעונו של קדוש ישראל מרן ה'סטייפלער' זצ"ל, ושאלתו בפיו. הציע לו שידוך עבור בתו, בחור מצויין וידען גדול בהרבה מחלקי התורה, שניבאו לו גדולות ונצורות, וכעת נודע לו כי ה'סטייפלער' מכיר את המוצע באופן אישי, ובא לשאול אם אכן כדאי לו לגשת להצעה המדוברת?

ה'סטייפלער' הגיב בתנועה ששידרה כי הוא אינו מרוצה מהשידוך. האברך ביקש לשמוע את הסיבה בגללה ה'סטייפלער' הגיב כך, ושאל בעדינות: "מדוע הרב לא דוחף אותי לגשת לשידוך?"

השיבו ה'סטייפלער' בחריפות: "צריך לדעת כי האשה היא לא 'סטנדר' שמנענעים אותה לאיזה כיוון שרוצים ובאיזה זמן שחפצים... אשה היא גם כן 'אדם'. היא בעלת רגשות אנושיים ויש לכבד אותה כנאות, להתחשב בה ולסייע לה בכל מיני מצבים שונים. לכן לא די בכך שהבחור מוכתר במעלות התורה, בשביל לחיות עם

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

השרים לא האמינו לדבריו, נכנסו לבית המרזח ובדקו בעצמם את החביות, והנה הם מצאו בו חביות מלאות, 'מה זה...?' 'שאלו כמנצחים'. 'בחביות אלו' - הסביר להם רבי יהודה - 'יש יין פשוט מאוד... כבר עלו בו קמשונים ואינו מתאים למכובדים כמותכם'...

הרב ישראל ליוש

ביום כ"ז בניסן חל היא"צ של הגאון רבי יהודה כהנא זצ"ל, בעל 'קונטרס הספיקות' ו'תרומת הכרי'.

רבי יהודה נולד בערך בשנת ת"ק לאביו הגאון רבי יוסף זצ"ל, והיה בכור בין ארבעת אחיו הגאונים, השני הוא רבי חיים מ'קאלוש', השלישי הוא רבי אריה לייב, בעל ה'קצות החושן', והרביעי הוא רבי מרדכי מ'חודרוב' ו'אונגוור'.

אחר נישואיו לא רצה ליפול על צווארי נדיבים, ועבד לפרנסתו כמוזג בבית מרזח בכפר ע"י 'קאלוש', אחר שנתרושש עבר ל'לובוב', שם שימש כמלמד יחד עם הגאון רבי יוסף תאומים זצ"ל, בעל ה'פרי מגדים', ושם הכירו ונתיידד עמו.

בשנת תקמ"ח יצא לאור ספר אחיו ה'קצות החושן', כשספרו 'קונטרס הספיקות' הוצמד אליו, ובזכות זה נתפרסם מאוד, עד שהוזמן לשמש ברבנות ב'מונקאטש', ולאחר מכן ב'סעליש', ובשנת תקס"ב עלה על כס הרבנות ב'סיגעט'.

היה מיוודד מאוד עם גאוני דורו, בעל ה'בית אפרים' וה'חת"ם סופר' זי"ע ועוד.

נלב"ע בשנת תקע"ט, וביקש בצוואתו שלא יכתבו על מצבתו שום תואר של כבוד. הניח אחריו שבע בנים ובת, גאונים ורבנים לתפארת המשפחה.

למה לי רוב זבחיכם', היינו שאינו חפץ בהם כלל, ודוחה אותם לגמרי, ואילו לגבי תפילה אמר הלשון 'אעלים איני מכם', שאינו דוחה את התפילה לגמרי, אלא שלעת עתה הוא מעלים עיניו ממנה. והביאור בזה, כי תפילה צריכה להיות בכוונה, כמו שאמרו חז"ל ('במות קה ב): 'המתפלל צריך שיתן ליבו למעלה ועיניו למטה', והיינו שאפילו שלשון התפילה עוסק בצרכי הגוף, מ"מ צריך לכלול בכוונתו אף על צרכי הנשמה. בברכת 'רפאנו', צריך לכוון אף על רפואת הנפש. וכן בברכת 'מחיה מתים', הכוונה הראויה היא אף על הרוחניות, שהרי רשעים בחייהם קרויים מתים.

ואם מתפלל בכוונה גמורה, תפילתו עולה למעלה ואינה חוזרת ריקם, אבל אם אינו מכוון בתפילתו כדבעי, היא מתעכבת ואינה מגיעה למקומה הראוי. ואמנם אינה מתבטלת לגמרי, אבל היא ממתנת עד שיתפלל כראוי, ואז מועילה כוונתו אף לתפילות הקודמות שנתעכבו מחמת העדר הכוונה הרצויה.

ולזאת אמרו חז"ל: (ברכות לב א) 'לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל', כי השבחים אינם מתעכבים לעולם, וכשיפתחו השערים לשבחים, יכנסו שם גם התפילות.

אשר על כן, גדולה תפילה מקרבנות, כי גם אם אינה מתקבלת לעת עתה, אינה נדחית לגמרי, ועתידה להיות רצויה, לכשתוכשר.

'וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לְאֹמֵר קָחוּ שְׁעִיר עִזִּים לְחֻטָּאת'... (ויקרא ט', ג')

אי' בגמ' (ברכות לב ב) "א"ר אלעזר גדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנא' (ישעיה א יא) 'למה לי רוב זבחיכם', וכתוב (שם א טו) 'ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם'."

והקשה הגאון רבי יהודה כהנא זצ"ל [בפתחה לספר 'תרומת הכרי'] וכי מה הראיה שתפילה לבדה עדיפה מקרבנות, הרי יתכן שכוונת הנביא לומר שהקב"ה אינו חפץ אפילו בתפילה וקרבנות יחד, שהם בוודאי עדיפים מקרבנות לבד, אבל אין ראיה שתפילה לחודה עדיפה מקרבנות לחודיהו.

ותי' שהראיה היא מלשון הפסוק, שהרי לגבי קרבנות אמר הנביא:

היין בחביות, וכבר עלו בו קמיונים ועפושים, ואינו מתאים לאיכרים, וכל שכן למכובדים כמותכם".

לאחר שהתייעצו ביניהם, ביקשו ממנו השרים כי בכל אופן ימזוג להם כוסית מהיין המדובר. הוא מיהר לעשות כמצוותם, והנה פלא, היין ערב לחיכם, הם שיבחוהו מאוד ואמרו שזה זמן רב לא שתו יין כה משובח.

הם שתו כמות נאה מהיין, ושלמו עבורו ממון רב, ולא די בזה, עוד ביקשו ממנו, כי ישלח להם אל העיר פעמיים בשבוע בקבוק גדול מיין זה, והם ישלמו עבורו את מלוא התמורה.

אורו עיני רבי יהודה, כי במשך תקופה ארוכה הרוויח מיין זה ממון רב, ובתקופה זו למד תורה הרבה, בנחת וביישוב הדעת.

שוב מסופר על תקופת עניו ומרודו של הג"ר יהודה כהנא זצ"ל, שמרוב מחסור לא היו לילדיו כי אם בגד אחד לכל תקופת החורף. פעם אחת רצתה רעייתו הרבנית ע"ה לכבס בגדיהם, ובהעדר בגדים אחרים להחלפה, הניחה אותם אחורי התנור, עד שיתייבשו הבגדים שכיבסה.

בינתיים אחרו לבוא ללמוד אצל המלמד, עד שבא אל אביהם ושאל אותו מדוע מאחרים הילדים לבוא ללמוד תורה. רבי יהודה שלא ידע מעניין הבגדים, בא לאשתו ושאל אותו בתביעה, מדוע לא תשלח את הילדים לבית תלמודם?

היא ספרה לו שהיא ממתנה שבגדיהם יתייבשו, אך מאוד חרה לו על הדבר, ואמר שאין זה כדאי שיבטלו אפילו שעה אחת מתלמוד תורה. מיד לקח הכותונת שלו שהיתה רחבה, ושם על שני בניו, וכך הוליכן לבית המדרש ללמוד תורה.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

מעשה נפלא מובא בספר 'זכרון לראשונים', על כח בטחוננו ותפילתו של הגאון רבי יהודה כהנא זצ"ל:

בתחילה היתה פרנסתו מבית מרזח שהיה מושכר לו, ושם היה מוזג יין וי"ש לתושבי הסביבה.

פעם אירע שחביות היין התרוקנו, ולא היה לו די כסף כדי להשקיע במילואן, ומשלא הצליח להפעיל את בית המרזח, תם הכסף בביתו, ולא היה לו לחם לפי הטף.

בצר לה, ביקשה ממנו רעייתו כי ייצא אל השוק לחפש הלוואה, באמצעותה יוכלו לחדש את מלאי היין ולחדש את הפעלת בית המרזח. רבי יהודה עשה כמצוותה, יצא מן הבית, כשהוא שם מבטחו במי שזן ומפרנס לכל, מקרני ראמים עד ביצי כינים, ושם פעמיו לכיוון היער, שם התפלל לקוב"ה מעומק ליבו, שימציא פרנסו לו ולבני ביתו, ולא יתבטל עוד מלימוד התורה הקדושה.

בתום תפילתו, כאשר כבר הרגיש כי שמע ה' לקול שוועתו, שב לביתו, סמוך ובטוח כי קרובה ישועתו לבוא.

לפתע עצרה עגלה בפתח בית המרזח שלו, ובה ישובים שרים גדולים ונכבדים. והנה הם שולחים את העגלון לקרוא לרבי יהודה. "הבה לנו יי"ש לשמח את נפשותינו ולחמם את ליבנו, ואנו נשלם עליו מחיר הגון", בקשו השרים מרבי יהודה. "נגמר לי כל היי"ש", התנצל בפניהם רבי יהודה, אך הם לא האמינו לדבריו, וחשבו שהוא ממאן למכור להם, כי נכרים הם, על כן המשיכו להפציר בו, שלא יסרב לבקשתם וימכור להם יין.

רבי יהודה טען לעומתם שהפצרותיהם רק מצערות אותו, כי היה מאוד שמח למכור להם, אך מה יעשה שחביותיו ריקות.

השרים לא האמינו לדבריו, נכנסו לבית המרזח ובדקו בעצמם את החביות, והנה הם מצאו בו חביות מלאות, "מה זה...?", שאלו כמנצחים "בחביות אלו" - הסביר להם רבי יהודה - "יש יין פשוט מאוד, ומאחר ותושבי המקום קונים בדרך כלל יי"ש, על כן נשאר

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

כשהיה כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זצ"ל עלם צעיר, יצא כדרכו מדי יום אל בית המדרש, והנה תוך כדי הילוכו, ניצב לו אדם בגיל העמידה, והתחיל לצעוק עליו צעקות רמות, צרחות של ממש...

'אם יהודי היה יודע את מעלת הביזיונות - היה מחפש אנשים שיבזוהו בשוק בתשלום!'

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"קרב אל המזבח" (ויקרא ט', ז')

כל אדם באשר הוא, יהא מצבו אשר יהא, משתעשע לפעמים בדמיון לפיו הוא נולד מחדש, מתחיל את חייו מהתחלה, ללא שגיאות, ללא טעויות, פותח היסטוריה נקיה. המחשבה כי יש יום, מצב או תהליך שבמסגרתו יכול כל יהודי לנקות את כל עברו, לפתוח את כל החסימות שחוסמות אותו בחיים, מעוררת התרגשות ומסעירה את הדמיון. לו היינו יכולים לתפוס חלקים נכבדים מכל מה שעשינו בעבר ולמחוק אותם במשיכת קולמוס - רבים מאיתנו היו ששים לעשות זאת...

אבל זה לא קל, מאוד לא קל. כשיהודי מבקש לשוב בתשובה ולמחוק לחלוטין את עברו, הדבר כרוך בתעניות ובסיגופים, או - לא עלינו - בייסורים לא פשוטים. כפי שכל כתם גשמי קשה מתנקה רק בחומרי ניקיון כימיים חזקים, כך כל כתם רוחני - כדי להסירו עלול יהודי להידרש לסיגופים לא קלים, לקשיי גוף ונפש לא פשוטים, שאיש מאיתנו לא רוצה או בוחר בהם.

האם אין דרך נגישה יותר להתנקות? האם אין כלי יעיל וטוב שמזכך את העבר ואינו כרוך בייסורים ובסיגופים? האם כל יהודי שמבקש לפתוח חיים חדשים וזכים - נדרש לעמוד בתנאים כה קשים? האם יש משהו שהוא קל יותר, סביר יותר, ובד בבד - מעניק את אותו אפקט התנקות, את אותו זוך וטוהר עילאיים?!

להלן גילוי נפלא, שגילה אחד מגדולי המקובלים - הרה"ק רבי משה קורדבירו זי"ע, רבו של האר"י הקדוש: יש דרך, יש תקוה, יש כלי כזה: קבלת ביזיונות. כשיהודי - מכל סיבה שתהא - חווה ביזיון, לועגים לו, שוחקים עליו, מבזים אותו - ברגעים הללו, כשנפשו מתייסרת מהביזיונות הבאים עליו והוא מקבלם באהבה - אזי הוא מתנקה ומזדכך.

ולא זו בלבד, אלא שאת הדרך הזו - קבלת הביזיונות, מגדירים המקובלים כדרך הטובה ומועילה ביותר, כדרך שאין חזקה ומזככת הימנה, כפי שמובא בספר 'קול בוכים' - שחיבר תלמידו של הרמ"ק. כי הרגע בו יהודי נכלם, הרגע בו בושה מכסה את פניו וכלימה נשקפת מעיניו, הרגע בו יהודי מתבזה ביזיון של ממש והופך ללעג וקלס בעיני כל רואיו - הוא רגע של ייסורי נפש קשים ומרים, שממרק את ההיסטוריה באבחת רגע או שניים, מבלי להזדקק לייסורי גוף או לסיגופים קשים!

והמסקנה? הסכיתו ושמעו! 'אם יהודי היה יודע את מעלת הביזיונות - היה מחפש אנשים שיבזוהו בשוק בתשלום!' - אומר הרה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע, כמסקנה מעשית. כי הרגע בו יהודי מתבזה, הרגע בו לועגים לו ושוחקים למשבתו - הוא רגע כה גדול, כה מרומם, כה מזכך, רגע שפותח שערים בכל העולמות, וכדאי לשלם עליו בכסף מלא ובמלא כסף!

בפרשת השבוע שלנו, רמוז רגע מרומם כזה. לאחר הקמת המשכן, מגיע הרגע המכונן בו אהרן הכהן הגדול נדרש לגשת אל המזבח ולהתחיל להקריב בו קרבנות. אלא שאהרן מתקשה לעשות זאת, שכן יש מי שעוד זוכרים לו את חלקו במעשה העגל, ומביישים אותו ועולבים בו: היתכן שאדם שעמד ורקד לפני העגל המשוקן - יגש להקריב קרבנות לפני ה'?

אהרן הכהן עומד בוש ונכלם, סופג את הביזיונות ואינו ניגש למזבח. משה רבינו מביט ורואה, ומורה לאהרן להתקרב אל המזבח ולהתחיל בעבודת הקודש, וכשהוא מבין כי אהרן מתבייש, הוא משיב ואומר לו כדלהלן: 'למה אתה בוש? לכך נבחרת!'

ובמילותיו אלה של משה, גילה הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה זי"ע ביאור מדהים: משה רבינו אומר כביכול לאהרן הכהן: 'למה אתה נכלם מהבושה? הלא בזכותה, בגלל שאתה מקבל את הבושה, בגלל שאתה סופג ביזיונות באהבה, הרי בדיוק בשל כך נבחרת לשמש ככהן גדול! בשכר הביזיונות המוטחים בך - זכית למעמד כה נשגב ונעלה!'

כי הרגע הזה בו מאן דהוא מתיר את חרצובות לשונו, ומבקר באופן בוטה, לועג, צוחק או מזלזל בנו - הוא רגע כה קסום ונעלה, הוא

לימים, כשסיפר הרבי את הסיפור, תיאר את הבזיון הקשה שהיה מנת חלקו, וכיצד הבין - כבר בצעירותו - כי רגע של מתנה לפניו, רגע ששערי שמים נפתחים

מושפלות ופנים סמוקות, מקבל את הבזיונות באהבה. וקולו של האיש הולך וחזק מאוד, כל מילה שלו כשפוד מלוּבן בלבו של הרבי, שמוסיף לעמוד נכחו ולקבל את הבזיון באהבה...

לימים, כשסיפר הרבי את הסיפור, תיאר את הבזיון הקשה שהיה מנת חלקו, וכיצד הבין - כבר בצעירותו - כי רגע של מתנה לפניו, רגע ששערי שמים נפתחים. 'אם בורא עולם זימן לי לעבור דווקא שם ודווקא אז ולהיקלע אל שדה הקטל המילולי הזה - יש לכך סיבה טובה, כנראה זה נועד כדי לפתוח לי שערים!' - הסביר הרבי, וסיפר כי ניצל את הרגעים הללו לתפילה...

ככל הסיפור הזה סיפר האב לילדיו המאזינים מרותקים, וקינח במסר מעשי: 'לפעמים, ילדים, בחורים, צעירים או מבוגרים - מבזים את זולתם על לא עוול בכפם. אפשר לברוח, אפשר להשיב מלחמה, אפשר לענות תשובה הולמת ובוטה... אבל הרבה יותר כדאי לשתוק, לקבל את הבזיון באהבה ולנצל את הזמן לתפילה, כי זו עת רצון מופלאה!' - סיכם את הסיפור...

ואם חשבו ההורים כי בכך הוא תם, כמה הופתעו ביום ראשון בצהריים, כשבנם בן החמש שב הביתה מהחיידר, ופניו קורנות מאושר. 'בשורה משמחת!' - הכריז הינוקא בקול עליו, 'הולך להיוולד לנו תינוק חדש! עוד מעט יהיה לנו בייבי חדש!'

כל בני המשפחה אצו רצו, לשמוע מיהו הקול המבשר ואומר על בן העתיד להצטרף למשפחה, ומנין לו ה'מידע המודיעיני' המשמח? ראשונה, אצה רצה האם, הן רק היא ובעלה יודעים כמה הם מבקשים ומייחלים לזכות לבן נוסף אשר מזה כמה שנים לא זכו במתנה שכזו, והנה בנם בן החמש הגיע לבשר כי הרגע הגדול מתקרב ובא...

'מוי'שלה!' - שאלו אותו כלום כשגבותיהם מורמות בהפתעה, 'מאיפה אתה יודע? מי סיפר לך? האם מלאך גילה את אוזןך על שמחה משפחתית מתקרבת?' - חייך הילד חיוך צופן סוד, והשיב: 'היום בהפסקה, החליטו כמה ילדים לצחוק עליי. הם קראו לי, והתחילו לצחוק על איך שאני נראה, על הבגדים שלי, על התיק שלי, על הפאות שלי... פשוט החליטו להעליב אותי חזק!' - הסביר הילד בטון מתוק, וחיוכו הקונדסי הועב לפתע בלחלוחית שצצה בקצה העין...

רגע בו שערי שמים נפתחים לקראתנו וכל בקשותינו ומשאלותינו עשויות להתמלא, במידה טובה ישועה ורחמים. הרגע בו אדם מתבייש - הוא רגע נפלא, רגע של קירבת אלוקים, רגע של רוממות הרוח והנפש!

את רגעי הבזיונות האלו כולנו חווים מעת לעת. פעם בבית הכנסת - כשמישהו מזלזל בנו או במעמדנו, פעם בין השכנים, פעם בין החברים, ולא מעט פעמים - גם בתוך הבית פנימה, בין בני המשפחה. המחשבה הראשונה היא להגיב, לתקוף בחזרה, להשיב מנה אחת אפיים, או למצער - להיעלב ולעזוב את המקום בחרי אף, מתוך כעס ועצב.

אבל, ורצוי שנשנן זאת היטב כדי שזכור ברגע האמת, הרבה יותר כדאי - פשוט לשתוק, לקבל את הבזיונות באהבה, מתוך אמונה שהבזיונות הללו נגזרו מלמעלה, והם נושאים בחובם הזדמנות שאסור להחמיץ. הבה נתפוס את עת הבזיונות, הבה נסתער באהבה על כל מצב בו מביישים אותנו, וברגעים הללו נקיש על שערי שמים בחזקה, נלחש משאלת לב כמוסה, נבקש על מצוקה המעיקה עלינו, ונזכה למנף את רגע הבזיון לרגע שלא יישכח, ותועלתו לאין ערוך!

בשורה מפי ילד בן 5...

היה זה לפני כחמש שנים, בבית משפחה נורמטיבית ורגילה מאזור המרכז. בעת סעודת ליל שבת, כשהיסבו בני המשפחה לסעודה ודיברו דברי תורה וסיפורי צדיקים, סיפר להם האב את המעשה הבא, ולא שיער לאן יגיעו הדברים...

וזה דבר המעשה: בעת שמורי רבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זצ"ל היה עלם צעיר, הוא יצא כדרכו מדי יום אל בית המדרש הקבוע בו היה עוסק בתורה. משום מה - באותו היום, מסיבה לא ברורה, סטה מהדרך הרגילה והלך בדרך שונה במקצת. תוך כדי הילוכו עבר דרך רחוב שבדרך כלל לא עבר בו, והנה, באמצע הרחוב, ממש במרכזו, ניצב לו אדם בגיל העמידה, ומתחיל לצעוק על הבחור הצעיר ועדין הנפש העובר ברחוב לתומו...

הרבי - שהיה אז בחור צעיר כאמור, נבהל מאוד. הוא כלל לא הכיר את הרחוב הזה, ובוודאי שלא את אותו אדם זר שעומד וצועק עליו. אבל לא היה לו הרבה פנאי לחשוב, שכן הלה - שכנראה היה מעורער בנפשו - החל לצעוק צעקות רמות, צרחות של ממש. הוא מקנטר ומבזה, משמיץ אותו ולועג לו, והבחור הצעיר מסמיק ומחוויר חליפות ולא יודע את נפשו...

ברגע הראשון, כך העיד הרבי אחר כך, הרהר שעליו פשוט להתחיל לרוץ, לברוח מהמקום וכמה שיותר מהר. אך ברגע הבא התיישב בדעתו, והרהר: 'רגע, הרי יש דברים בגו! למה שיניתי היום ממסלול הליכתי הקבוע? הרי ברור שיש סיבה לכך, כנראה - כדי שאקלע למלתעות לישונו של האיש שעומד כאן וצווח ומבזה. אם כן, למה לי למהר?' - חשב, ונותר על עומדו...

והלה, בראותו כי הרבי מתחזק לנוכח העלבונות המוטחים בו, רק הגביר ווליום... הוא מוסיף לצעוק ולהשמיץ, לבזות ולהקניט, להעליב ולבייש, וכל אותה העת הבחור ניצב למולו בעיניים

'מה קרה?' - נזעק לעברו אחד מחבריו הקרובים, 'מה קרה? על אלן בושות אתה מדבר?' החבר נאנח, והשיב: 'תנסה לתאר לעצמך, שאני נכנס לתפילה עם החלוק הזה, לעיני כולם... תנסה לשער שכולם נכנסים לאולם הסעודות הערוך והמפואר, ואני נראה כמו באמצע יום עבודה... זה המצב, ללא כחל ושרק! אין לי מה ללבוש! איך אוכל לחוות בהנאה את השבת המצפה לנו, כשרק חלוק בית פשוט כזה לעורר?! כולם יביטו, יסתכלו... איזה בושות!'

החבר נאנח עמו יחד, ואז, בהבלחה של רגע, הבריקה בו הצעה: 'ראה נא. מידתי תואמת למידתך, הבעקישטע שלי תפורה עליך בול. קח אתה את הבעקישטע שלי, ואני אסתדר עם חלוק הבית שלך!' - הציע החבר בידידות.

'רגע, חייך שוכח הבעקישטע חיוך נוגה, 'ואז מה הרווחנו? הבושות שהיו אמורות להיות מנת חלקי - יהיו מנת חלקך. הרי בכל מקרה אני או אתה ניכנס להיכל התפילה מבוויישים, הכל ינעצו בנו עיניים תמהות, יסובבו אצבע על הרקה או למצער ירחמו על השליימזל ששכח פריט לבוש קריטי... מה זה משנה מי מאיתנו מתבייש?!' החבר חייך, כמו המתין לשאלה הזו, והשיב על אתר: 'זה משנה ועוד איך... לי יש בן מתבגר בבית, השנים חולפות, הצעות יורדות כלעומת שבאות, והוא עודנו בחור, קול מצהלות חתן מבושש מלבוא... אקבל על עצמי אפוא את הבזיונות באהבה ובשמחה, אשמח לחוות כמה רגעי בושה, לזכות בני יקירי - שיזכה כבר להינשא ולהקים בית בישראל!'

הלה שמע את הדברים, ורחב לבו. הנה כי כן, חברו כל כך מוכן להקריב למענו, עד שהוא מסביר שהוא לא רק מסכים לשאת את הבושה, הוא אפילו מעוניין בה, תולה בה תקוות! הוא הודה לו בחום ואיחל לו כי משאלתו תתקבל, וההחלפה בוצעה כדת וכדין: השוכח התעטר בבעקישטע יפהפה וצעד להיכל התפילה בשמחה, ואבי הבחור המבוגר התעטף בחלוק שחור סינטטי ודקיק, שבקרר קהילתו שקול כשק שינה...

ובבואו לבית המדרש, אוהו, היו אלה בושות כדת וכדין... עיני כולם נישאו אליו, הוא עמד בספסל האחרון, ובאמירת 'בואי בשלום', כשכל הקהל מיסב את ראשו אחורנית, הוא חש מאות עיניים ננעצות בו, תמהות עליו, אולי גם לועגות לו... לעומתם - הוא עומד בעוז ובגאון, נושא את הבושה, שמח על הבזיונות, ופיו שב וממלמל את שמו של בנו יקירו לזיווג הגון...

במוצאי שבת נסעו כולם, איש למקום מושבו. מאחורי דלת סגורה שבו החברים והחליפו את הבגדים, כשהמוחלף לא פוסק מלהודות למחליף על המחווה יוצאת הדופן, שהצילה אותו מבושה חסרת תקדים. כולם הגיעו לבתיהם מאושרים ושמחים, ומיודעינו אבי הבחור שמח באותו לילה לקבל שיחת טלפון שבישרה לו על הצעה חדשה...

ביום חמישי באותו שבוע, ליל ששי פרשת שמות תשע"ח, 6 ימים וכמה שעות מאז חווה את הבושה - בא בנו בברית האירוסין בסימן טוב ובמזל טוב. 'זה שידוך שהוא נס שמימי, אות וסימן משמים על מעלת הבזיונות' - שב האב וסיפר לכל מי שהסכים לשמוע, והזמין

'ואז' - הוסיף הילד וסיפר - 'נוכרתי בסיפור שאבא סיפר בליל שבת, על הרבי מנדבורנה שהעליבו אותו, והוא ניצל את הזמן הזה להתפלל. אז הורדתי את הראש ובכיתי, אבל בכלל לא בכיתי בגלל שהעליבו אותי... בכיתי כי התפללתי שייולד לנו עוד תינוק קטן, בכיתי כי ביקשתי מהשם שישלח לי אח חמוד, בכיתי כי התחננתי שכבר יהיה לנו תינוקי!' - צפצף הילד בקול מתקתק, וסיכם: 'נראה לי שכדאי שנקנה כבר מיטת תינוק, שיהיה לנו לתינוקי החדש!'

ההורים הופתעו. הם לא העלו על דעתם שהסיפור שסופר בליל שבת כבר קנה שביתה כה חזק בלב הילד, עד שהוא ביצע אותו הלכה למעשה. הם התרגשו לגלות את כוחות נפשו של בנם שדחק את העלבון הצורב הצידה ומינף את רגע ההיעלבות לשעת תפילה נרגשת, ובליבים פנימה ייחלו כי תפילתו תישמע ותתקבל במרומים...

וכך בדיוק קרה: פחות מעשרה חודשים מאותו יום, שש מוישל'ה בהתבשרו על התינוק החדש שהצטרף למשפחה. 'אמרת לי, לכם, ידעתי!' - שאג הקטן בקול מאושר, לוקח קרדיט על השמחה המשפחתית המשותפת 'בגלל שהתפללתי אז, כשהעליבו אותי!' - שב ואמר, 'ידעתי שבסוף יהיה לנו תינוקי חדש בזכותי!'

כשנימול התינוק הקטן, העניקו לו ההורים את שמו של מורי ורבי כ"ק האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. אמנם תינוק זה לא נולד בהבטחתו או בתפילה על ציונו הקדוש, אבל הוא בהחלט תוצאה של סיפורו של הרבי לפני עשרות בשנים. הן לקחו של הסיפור הוא שהוביל לישועת ה' ולתינוק ששימח את כל בני המשפחה, ומהווה עדות חיה וקיימת, נושמת ומהלכת, מצחקקת ומאושרת, לכוחם של קבלת הבזיונות באהבה וניצול זמנה לתפילה!

את הסיפור קיבלתי מבני המשפחה המוכרים לי באופן אישי, והמסר שבו מאיר ובוהק: יהודי יקר, אם הגיעה לך עת בזיונות, אם נתקלת ברגע בו מביישים אותך, צא ולמד מאותו ילד צעיר, שניצל את השעה כשעת כושר שמימית, והביא לו ולמשפחתו ישועה כה נפלאה. זכור, כי הרגע בו מקבלים בזיונות באהבה, הרגע בו שותקים לנוכח עלבונות מוטחים, וממנפים אותו לתפילה נרגשת - זהו רגע שעשוי להיות מכונן ולהביא בכנפיו ישועות נכספות!

ביזיון מתוכנן ומשתלם!

היה זה בערב שבת קודש פרשת ויחי תשע"ח. קבוצת אברכים יצאה לעשות את השבת כ'שבת התאחדות' מלבבת, ועם שחר יום ששי יצאו כולם באוטובוסים מאורגנים אל המקום שסודר לשבות בו ולנוח בו מתוך אהבת חברים. אלא שדקות לפני כניסת השבת, גילה אחד המשתתפים כי שכח להביא עמו את הבעקישטע - החליפה השבתית...

כשיצא מביתו בבוקרו של יום, לבש חלוק בית פשוט ומהווה, המותאם לדרך ארוכה באוטובוס. חלוק כזה אינו ראוי לשבת, ולתומו סבר האברך כי ארזו במזוודתו את הבגד הנאה והמלכותי בו הוא מתכבד מדי שבת בשבתו. עתה, דקות לכניסת השבת גילה לחדרתו כי שכחו בביתו, וזעקה נפלטה מפיו: 'אוי, איזה בושות!'

את חברו - שוכח הבעקטישע - להשתתף בשמחה, באומרו כי הנס קרה בזכותו...

וסיפור מופלא זה, אשר סיפר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, מאיר בפנינו עד כמה הרגע בו אדם חווה בזיונות הוא רגע נעלה, רגע בו יהודי קרוב כל כך לבוראו, עד שהוא יכול לבקש כל העולה על לבו ולפעול ישועות גדולות בהבל פיו. כולנו מתמודדים עם מצוקות, קשיים ובעיות - אולי הרגע בו נקבל קצת בזיונות הוא הרגע בו יש לנקוש בשערי שמים, אולי זה מה שיוביל אותנו לישועה הנכספת!?

הבה נשמח בכל פעם ששעת בוש נקלעת לידינו, הבה נשוש על כל הזדמנות לקבל בזיונות. קבלת הבזיונות באהבה וברוח טובה, ניצול הבזיונות כמנוף לקרבת אלוקים ולפתיחת שערי שמים - אלו יכולים לחולל מהפך של ממש, ולהרעיף על כולנו ישועות גדולות ויוצאות דופן, למעלה מדרך הטבע!

נפילה מעוררת חיוך...

הולך היה ה'חפץ חיים' זצ"ל בדרכו לביתו, ובעיקול הדרך עלה במדרגות, ונתקל בקליפת פרי שהושלכה ארצה - במרכז גרם המדרגות. ה'חפץ חיים' כבר לא היה יהודי צעיר, ועל אתר החליק על הקליפה, והתגלגל כמה מדרגות למטה...

כמה נערים פוחזים שעמדו בסמוך ולא זיהו אותו, מילאו פיהם שחוק והצביעו עליו בלעג. 'ראיתם את הזקן?' - קרא אחד בזלזול, 'ראיתם

המשך מעמוד 4 | מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

איך התגלגל על הרצפה כמו כדור? - שאג אחר, כשכולם פורצים בצחוק ולועגים ל'חפץ חיים'...

בצידו העליון של גרם המדרגות ניצבו תלמידיו, והביטו בחרדה במתרחש. היטב ראו את רבם נתקל, מועד, נופל, נהדף לאחור, אך כל זה עוד כלום ליד הלעג והשחוק שביזו אותו הפוחזים... לעומתם, ה'חפץ חיים' קם מהרצפה חיש קל, ושוב החל צועד במרץ במעלה המדרגות, כשפניו קורנות באושר וכל כולו שמחה ועונג...

'למדנו רבנו', שאלו תלמידיו, 'לשמחה מה זו עושה? מה הסיבה לשמחה הפתאומית, ועוד לנוכח ההתפתחויות האחרונות?!'

'יקיריי!' - השיב להם ה'חפץ חיים', 'קיבלתי מתנה משמים! לעגו לי בלכתי ברחוב! צחקו עליי! ביזו אותי! - הצער הזה, העלבון הזה - הוא כפרת עוונות, זה מטהר אותי ומזכך אותי באופן כה עילאי! וכיצד לא אגיל ואשמח לנוכח מתנה יקרת ערך שכזאת, אשר נשלחה אליי משמים? כיצד לא אשוש ואתרגש על כי זכיתי בכזו מתנה יוקרתית?!'

ודברי ה'חפץ חיים' הללו, אשר הובאו בגליונות 'דרשו', מלמדים: שעת הבזיון היא מתנה, רגע הבושה הוא הזדמנות, העוונות מתכפרים, שערי שמים נפתחים. שעת הבושה היא מתנה, קבלת

בזיונות היא דורון! הבה נשמח בהם, הבה ננצל אותם כראוי!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

את ידו, מציץ בשעונו ומציין את השעה, כשהוא מביט בשואל וחיוך נעים נסוך על שפתותיו.

במקרה דומה הזדמן למחיצת רבינו יהודי קשה יום, שלא היה שלם בדעתו. הלה פלט מפיו אמרי שפר, שגרמו לכל שומעיהם לפרוץ בצחוק חסר מעצורים. כשסיים לבדר את קהל מאזיניו, העז חסר הדעת ופנה אל מרן בדבריו חסרי הטעם.

בעוד הנוכחים מגחכים בהנאה, מביני דבר, שהכירו וידעו את אורחותיו של רבינו, ראו כיצד קופץ את פיו בכוחות על אנושיים, ועוצר את עצמו בשליטה עצמית מופלאה, שלא יפלט מפיו שמץ גיחוך ולבל תראה על פניו כל בת שחוק, העלולה לתת לדובר הרגשה כי פיו מפיק הבלים.

אלו שניחוננו בעיניים לראות, הבחינו כי על אף שגיבובי הדברים משפיעים על רבינו, בולם הוא את עצמו ונוצר את שפתיו בכוחות עליונים, כשפניו קפואות בחוסר הבעה ואינן מראות ולו סימן קל שבקלים למחזה המשעשע המוצג כנגדו.

אל מול עיניהם עמדה דמותו הטהורה של אדם, שבטבעו איננו מלאך אבל אף על פי כן נוהג הוא כמלאך.

(מתוך הספר 'עמודו של עולם')

מהחדר. אותו אדם לא הסתפק בכך ודחף אותי החוצה, כשהוא נועל אחרי את הדלת. לאחר מכן, הרים אלי סבי את עיניו הטובות וחייך לעברי חיוך מלא הבעת השתתפות ברגשותיי. חשתי אז הזדהות ותמיכה שקשה לתארה במילים."

לכל זמן

בשנים עברו, התגורר באחת מסמטאות מאה שערים יהודי לקוי בנפשו וחסר תעסוקה, שאימץ לעצמו מנהג של קבע לשבת במרפסת ביתו, ולקרוא שוב ושוב לעבר העוברים והשבים: "סלח לי אדוני, מה השעה?"

כך ישב הלה בגוזזותו במשך ימים, שבועות, חודשים ושנים, והפנה את קריאתו הקבועה לעבר כל הנקרה לפניו מבלי לפסוח על איש. למותר לציין, כי רובם ככולם נהגו להתעלם מקריאותיו בידעם, כי סביר להסיק שהשואל כבר יודע היטב מהי השעה, ואם עדיין אינו יודע הרי שניתן להניח כי גם תשובתם לא תסייע בידו לדעת את הדבר.

לא אחת בעת שרבינו חלף למרגלות המרפסת המפורסמת, הופנתה לעברו השאלה הנצחית: "סלח לי אדוני, מה השעה?"

אולם רבינו, בניגוד לשאר החולפים במקום, היה עוצר מהליכתו לרגע קט ומשיב בשלווה: "רגע אחד, מיד נראה!", תוך שהוא מרים

חז"ל הקדושים... בגמרא נאמר (ר"ה י"ז, ע"א), כי 'כל המעביר על מידותיו - מעבירין לו על כל פשעיו', והרי זו סגולה בדוקה וברורה אשר ביכולתה ודאי לחולל נפלאות!"...

הן אמנם במקרים בהם היה מדובר בסגולות, שאינן מחליפות את חשבון הנפש הנדרש מהאדם, אין בהן כדי להצריך שידוד מערכות ושינוי סדרי בראשית - לא היתה לרבינו התנגדות לקיומן. כאשר נשאל על ידי תלמידו אודות סגולה כנגד עין הרע, שנמסרה לו על ידי אחד מצדיקי הדור, לומר "א פסוקים מסוימים בפרשת צרעת - השיב רבינו והתבטא: "למה לא", שהרי באמירת פסוקים מהתורה הקדושה - בוודאי אין כדי לגרום נזק.

אולם בכל מקום בו היה מדובר בסגולה, אשר נועדה לפטור את האדם מחובתו בחשבון נפש בעקבות המאורעות המתרגשים עליו, או בסגולה אשר היה בה כדי להכביד או להטריד יתר על המידה - סבר רבינו כי אין מקום להתייחס אל נושא הסגולות 'ברצינות רבה מידי', וכי מוטב לעסוק בסגולה האחת והיחידה, אשר מובטח לה שתועיל בכל המצבים: לימוד התורה הקדושה!

[מתוך 'אורחות החיים']

סחורה מבעד לדלת האחורית בחנות, תוך חילול שבת גמור... "השומע אתה את דברי הצדיק? הלא אליך מופנים הם! רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו!" - התפעל והתרגש הרב מ'לוצק', והסביר ליהודי: "אם בברכה חפץ אתה, הרי שמעת כבר את דברי הצדיק... קבל על עצמך לעמוד בפרץ, למנוע את חילול השבת על ידי ילדיך, ותזכה לברכה ולישועה בכל אשר אתה צריך. אולם אם אינך חפץ בברכתו של הקדוש ברוך הוא, אף ברכתו של הצדיק לא תועיל לך - כפי שרמז לך הוא בעצמו זה עתה!".

הרי לנו בבירור, כי אפילו ברכתו של צדיק נשגב כמרן ה'חפץ חיים' זי"ע - אינה יכולה להועיל למי שאינו מקבל על עצמו את ברכתו של הקדוש ברוך הוא, ומנתק את עצמו ממקור הברכה... אכן, אם יתחבר האדם למקור הברכה, וידבק כל כולו בתורה ובנותנה - אזי ממילא מובטחת לו הברכה שתשרה באסמיו, והוא יזכה לברכה, לישועה ולכל מילי דמיטב!

וזהו המקום אף להזכיר, כי לאנשים אשר התייעצו עם רבינו בדבר סגולות כאלו ואחרות - היה משיב באמרו: "אם סגולות אתם מבקשים - יש לי סגולה בדוקה בעבורכם, מבית מדרשם של

המשך מעמוד 17 | צבי וייס

מתגוררת אשה צדקת, זקנה, חובשת מטפחת צנועה, לבושה בדיוק כמו הסבתות הצדקניות שהיו באירופה. מדי יום היא יוצאת והולכת בין החנויות כשבידיה קופסא גדולה, והיא מקשקשת במטבעות ומבקשת צדקה עבור ישיבת פעלץ.

"היא מתמידה מאוד באיסוף הכספים, ונראה שיש בידה כסף רב", אמר הגבאי. 'אהבת התורה שלה רבה מאוד. היא בוודאי תסכים להיתרם לרכישת ספר תורה'.

"יצרנו קשר עם האשה, וזו אמרה: 'אני מסכימה לקחת על עצמי את כל התשלום של ספר התורה, בתנאי אחד. נולד לי נכד פג, והוא נמצא בפגיה במצב קשה מאד. אני מבקשת שה'מי שברך' הראשון שיברכו בעת שיקראו בתורה יהיה לטובת הנכד שלי'. הסכמנו לתנאי. בו במקום נתנה האשה שק על סך 6,000 דולר, ספר התורה נקנה, וה'מי שברך' הראשון היה לטובת הנכד. אכן, תוך מספר ימים הוא יצא מכלל סכנה והבריא לגמרי! ספר התורה שתרמה האשה עלה אתי לארץ ישראל, והוא הוא ספר התורה שבו קראו באותה שבת".

הנכד הפג גדל והיה לאיש. ארבעים שנה לאחר ה'מי שברך' הראשון הגיע לבית הכנסת, פגש את ספר התורה שתרמה סבתו, והפך לבעל תשובה אמיתי..."

[מתוך גיליון השגחה פרטית]

אותך!". זו היתה בת קול פנימית, חזקה ועוצמתית. משהו שעלה בתוכי בלי שום הקדמה לפני כן. תחושה כה נעימה של אהבה עטפה אותי. חוויה כזאת לא חוויתי מעולם.

"שבוע הנופש הסתיים, חזרנו לקליוולנד, לחיים האמריקאים הרגילים ולעבודה במפעל, אבל ידעתי שאני מוכרח לראות עוד פעם, איך מרימים ספר תורה ומסובבים אותו באוויר. ביררתי איפה יש באזור בית כנסת, וככה הגעתי לכאן, קודם לראות הגבהה מבחוץ, אחר כך מבפנים, וההמשך ידוע".

הסיפור הפליא את השומע. "כל ההתעוררות שלך הגיעה מהגבהה של ספר תורה?"

"כן". "באיזה בית כנסת זה היה?", שאל המתעניין. "בית כנסת ברחביה, של הרב שְׁר". הדברים היו לחידה. האיש ששמע את הסיפור הבין כי יש דברים בגו. ייתכן שבאותו ספר תורה טמון סוד כלשהו. הוא הגיע לרב שר ושאל אותו: "אולי תזכור באיזה ספר תורה קראו בפרשה המסוימת ההיא בקיץ?"

הרב זכר וסיפר: "זה ספר תורה מיוחד! בתחילת דרכי הייתי רב בבית כנסת בקליוולאנד, וראיתי שיש להשיג בדחיפות ספר תורה כשר. אמרו לי שספר תורה מהודר כמו שאני מחפש עולה ששת אלפים דולר. בימים ההם היה זה סכום עצום! אספתי את הגבאים כדי לדון בדרכים להשיג את הכסף, והנה, אחד מהם נזכר כי בעיר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

אכל כלא חלי ולא מרגיש, ובכל הזדמנות דיבר דברי תורה על הפרשה, ושמע ובלע כל מילת תורה שנאמרה.

בחודשים האחרונים, נפל למשכב, ויותר מאשר סבל ממחלתו, סבל מהעדר האפשרות לחזק את העולם בדרשותיו. במשפחתו מספרים שהוא הרגיש בלתי יעיל כשאינו יכול להעניק מתורתו לאחרים, ואינו מסוגל לפעול לקרב בנים לאביהם שבשמים...

לפני תקופה קצרה נכנסנו כמה פעילי אחינו לבקרו, ניסינו קצת להנעים לו את שעותיו, שרנו קצת, גם משיריו האהובים, אך הוא לא ממש שיתף פעולה, האזין, זמזם, לא יותר. וכשרק התחלנו לומר דברי תורה, הוא התעורר, שם אזניו כאפרכסת ובלע כל מילה. וכשביקשנו ממנו להשמיע לנו דברי תורה, הוא לא רק התעורר, הוא חזר לעצמו, דיבר בשטף ובהתלהבות כמו שר' ירחמיאל יודע...

אינני יכול לשכוח את הוורט שהוא אמר שם, בעצם הדבר תורה האחרון ששמעתי ממנו, הוא כה התאים אז לחייו ולמשנתו, ועתה, לצערנו הרב, הוא מתאים כל כך להסתלקותו, ויהיה זה לעילוי נשמתו...

הוא דיבר על דברי חז"ל: 'קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בית המקדש', והסביר: בית המקדש השפיע יראת שמים לכל מי שבא לשם, הניסים שארעו שם ומראה הכהן הגדול והקרבתו הקרינו יראת ה'. הצדיק גם הוא משפיע יראת שמים מיראתו, ומלמד לאחרים דברי תוכחה ומוסר, אלא שבזאת הוא יותר מבית המקדש, בעוד שהוא אינו דומם ומקרין רק למי שבא אליו, אלא הוא יכול לילך ולהפיץ את תורתו ויראתו אף חוץ למקומו, לעם שבשדות ולכל מקום שנקלע אליו. לכן סילוקו של צדיק קשה יותר מחורבן בית המקדש...

רבי ירחמיאל היה דוגמא של צדיק שמפיץ את תורתו חוץ למקומו. לא היה לו בית מדרש, בו הוא נשא את דרשותיו, ומי שרצה לשמוע בא לשם. הוא בא לכל מי שרצה, והפך כל מקום לבית מדרשו, והשפיע מתורתו ומחכמתו...

ואכן סילוקו קשה... קשה למשפחתו ולמאות המשפחות שקירב, קשה לנו תלמידיו וקשה לשומעי לקחו. אך המורשת שהשאיר וסדרת ספריו שהותיר, יאירו מעט את חשכת הימים, ובהליכה בדרכו ננוחם...

כאשר נאלץ לשבות ב'בני ברק', כי אשתו תחי' סעדה את אמה ע"ה, לא ניצל זאת למנוחה, אף שעבר עליו שבוע גדוש ועמוס פעילות. הוא היה מחזר אחרי בתי מדרש ושיבות שיוכל לדרוש ולהלהיב את השומעים לתורה ויראת שמים. ולא, לא כי הוא אהב לדרוש, הוא פשוט ראה בזה את שליחותו בעולם הזה, הוא הכיר את כוחו, ומיראת בוראו רצה לנצל זאת למען שמו ית'.

יהיו שיאמרו שהוא היה עניו גדול, אחרים יפריזו ויאמרו שהוא בז לכבוד, ואני אומר שהכבוד לא היה אצלו מושג שצריך אפילו לבזו לו, הוא היה מנותק מהמושג הזה מכל וכל. הדבר היחיד שהניא אותו הוא 'כבוד שמים' ו'זיכוי הרבים', ולמענם הוא עשה הכל, גם אם היה בזה בעיני אחרים בזיון, כי עבורו אין בזיון או כבוד כשמדובר ב'כבוד שמים'...

הוא היה כותב כל דבר תורה ששמע. ובענוותנותו, או כפי שהגדרנו, שרק כבוד שמים הניא אותו, היה כותב גם דברי תורה שהיה שומע מתלמידים מתחילים. לא פעם, ראיתי באירועים של 'אחינו', שתלמידים עלו לשאת דברי תורה ורבי ירחמיאל ישב בשולחן הכבוד וכתב את הוורטים שאמרו...

וכששאלנו אותו למה הוא כותב את מה ששומע, היה עונה בפשטות: 'זה יבוא לשימוש!'

הוא היה תלמיד חכם ממש, ועל כך יעידו אלפי דרשותיו, שלא היתה אחת מהן שלא היה בה דבר חידוש, וספריו הרבים שהפכו לאבן פינה ויסוד לכל מורה ומתנך, הרוצה לשלב בשיעוריו השקפה ברורה עם אמרה נאה.

זכיתי שהוא התארח בביתי באחת משבתות החיזוק הרבות שערך ב'מודיעין עילית'. הוא דרש באותה שבת לא פחות מ-25!! דרשות, לפני כל תפילה, באמצעה ובסופה, בבית ראשון ובבית שני, לפני הארוחות ואחרי הארוחות, דרשה לנשים ודרשה לילדים, לבחורים מתמודדים ולבחורי ישיבה מתעלים, הוא דיבר בשפה של כולם, כולם הבינו אותו והוא הבין את כולם, כי מה שדיבר מתוך גרונו, היה אכפתיות, כנות ורצון עז באמת לחזק את כל מי שרק מוכן לשמוע אותו, ובמידה שהדברים יצאו מן הלב, הם נכנסו אל הלב...

כשאכל אצלי באותה שבת, נוכחתי לראות שהוא מנותק לגמרי מתענוגי העולם הזה, הוא כלל לא שם ליבו לאוכל שהונח בצלחתו,

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצל בנינו

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

הקונים נמנעו מלדרוך בחנותו. היו לו בזיונות, וכמובן שהיה עליו להשיג כסף לשלם על המטבע, מכר את הבית.

המלחמה הסתיימה, חלפו הימים, נהיתה רווחה. היהודי שנטל את המטבע מהילד הרגיש כי עליו לחזור בתשובה. הלך לאבא וסיפר את הסיפור: "ראיתי שהילד שלך מסתובב בשנות רעב עם מטבע זהב, החלפתי איתו. כעת אני מחזיר לך, לקיים 'והשיב את הגולה'... האב נבהל: "אתה מחזיר לי, יפה מאד, אבל ההוא הפסיד את פרנסתו, ונקרא ברחוב 'גנב'."

אמר אז אחד מגדולי הדור: הבה נחשוב ונראה געוואלדיגער מוסר השכל: כאשר שלושתם באים לעולם האמת, ודנים אותם: אבי הבן, המוכר שחשדו בו, והגנב האמיתי, מה דינם? המוכר - מיד לגן עדן, איזו שאלה - כולו ביזיונות. "אשרי מי שחושדים בו ואין בו". לא עוד אלא שלא רצה להישבע אפילו שבועת אמת. כאלו ביזיונות - כפרת עוונות.

האבא - מה כבר אפשר להאשים אותו? הבן מספר לו שלקח את המטבע וקנה עוגה, מה פתאום יעלה על דעתו שהמטבע הוחלפה בדרך?!

הגנב האמיתי - הוא ומשפחתו היו רעבים מאד, והוא חשב לעצמו שייקח עתה ואחר כך יחזיר. הוא כמעט מת מרעב ופה מסתובב ילד עם מטבע זהב. עוגה אפשר לקנות גם במטבע פשוטה. יענישו אותו, אבל לא בעונש מאד חמור.

את מי כן ידונו? אתם יודעים את מי? את כל אלו שריכלו... אותם ידונו בחומרה רבה! מה אתם מתערבים? יש כאן מבוי סתום, ויש מצוה לדון לכף זכות, הייתם חוסכים את כל הצער לכל הצדדים! וכי תשאלו: מה הם היו צריכים לחשוב - שהוא לא גנב? ושכולם בסדר, רק שמישהו שלישי התערב?! - כן! "בצדק תשפוט עמיתך" "הוי דן את כל האדם לכף זכות"

נו רבותי, כך, יש מעשיות למאות ואולי אפילו לאלפים, שאחרי כן מגלים את הכף זכות.

מי שדן את חברו לזכות - אמרו חז"ל - משמים ידונו אותו לזכות. ה' יעזרנו ויושיענו וידון אותנו לזכות.

(יחי ראובן - ויקרא)

טיפס וראה שם מטבע. מטבע! אפשר הרי לקנות בו א שטיקל מזונות, חתיכת עוגה להחיות את הנפש.

טיפס ולקח את מטבע הזהב, ורץ לקיוסק לקנות. בדרך פגש אותו היהודי, וראה שיש לו בידו מטבע זהב.

"יינגלע, לאן אתה הולך?" - התעניין היהודי.

"אני הולך לקיוסק לקנות עוגה", סיפר הילד.

אמר היהודי לעצמו - כאן בירושלים משתולל הרעב, והנה ילד מסתובב ברחוב עם מטבע זהב?! החליף עם הילד את המטבע, נתן לו מטבע פשוט של נחושת, ואת מטבע הזהב שלשל לכיסו.

הילד נכנס לקיוסק וקנה עוגה במטבע. יום יומיים אחר כך טיפס אביו לראות את האוצר - והנה האוצר איננו! עשה סקנדל גדול, מי גנב. הילד אמר: "אני לקחתי".

"מה עשית עם הכסף?" "קניתי עוגה".

רץ לקיוסק והתחנן לפני המוכר: "תרחם עלי, תחזיר את המטבע שהילד נתן לך".

אמר לו: "אני לא יודע על מה אתה מדבר".

"מה זאת אומרת אתה לא יודע? הרי הילד אומר שהוא נתן לך את המטבע!"

"באמת הילד היה אצלי, נתן מטבע וקנה עוגה, אבל זו היתה מטבע של נחושת".

האבא מתחיל לצעוק: "רימית את הילד, תרחם עלי תחזיר את הגנבה", והמוכר בשלו: הוא נתן לי מטבע נחושת!

"איך יכול להיות, הרי על הארון היתה מטבע זהב", טען האב.

"אני לא יודע מה היה על הארון, הילד נתן לי מטבע נחושת!" הלכו לרב.

הרב שמע את הסיפור, והכריע: "המוכר מחויב להישבע שלא לקח את מטבע הזהב, ויפטר".

המוכר, שהיה ערלעכער איד, אמר: "רבי'ה, אינני נשבע אפילו שבועת אמת. ואם משום כך אצטרך לשלם - אשלם, אבל מאיפה יהיה לי מטבע זהב?"

בכל מקרה נהיה רעש גדול, הכל דיברו כי בעל הקיוסק גנב, אין בכך ספקות. הרי הילד מודה שלקח מטבע. כיצד יש לו בכלל חוצפה לומר שהביא לו מטבע נחושת!

בת זוג הוא מוכרח גם להיות בעל מדות טובות!..."

העסקן הנודע, הרה"ג רבי שלמה לורינץ זצ"ל, מספר בספר זכרונותיו, כי פעם אמר לו מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, כי גדול בתורה מוכרח להיות בעל מידות טובות. התפלל רבי שלמה ושאל: "איני יורד לעומק הדברים. אני דוקא סבור שבשביל לגדול בתורה, צריך האדם להיות בעל יכולת התמדה ושקידה, בעל כשרון, קליטה מהירה והבנה מעמיקה. מידות טובות זה אמנם דבר טוב, יפה ומועיל, כבודן במקומן מונח, אבל מדוע הן הכרחיות בשביל לגדול בתורה?"

הרב שך השיבו, כי כעת בשל חולשתו אינו זוכר היכן לחפש את מקור הדברים בחז"ל, אך בהחלט הוא יכול לסמוך עליו שיש לזה מקור, והפנה את השאלה לכיוונו של רבי שלמה: "אדרבה, תאמר לי אתה שם של אחד מגדולי התורה שהינך מכיר ואינו בעל מידות...". משהחל להרהר בדבר, הפסיקו הרב שך, והורה לו בצורה נחרצת: "חבל לך לחשוב, כי אתה פשוט לא תמצא! ברור אצלי הדבר כי מי שאינו בעל מידות, לעולם לא יגיע להיות גדול בתורה". חד וחלק! (מתוך 'אוצרותיהם אמלא' פרשת צו)

קמים ביראת כבוד

הדאגה העמוקה של הגר"י קראם זצ"ל לכל יהודי מישראל, לא עצרה רק בדאגה לרוחניות. גם צרכיהם הגשמיים של יהודים אחרים היו חשובים לו ולא פעם מסר את נפשו למענם.

וכך מספר ידידו מילדות הרב נח שיינר בתגובה שפרסם לאחר פטירתו: "למדנו יחד בת"ת", הוא כותב, גרנו תקופה באותה שכונה, בית וגן בירושלים.

"יום אחד לפני יובל שנים, אני צועד ברחוב הפסגה תפוס הרהורים, למולי אני רואה את ר' ירחמיאל זצ"ל, נתן בי מבט קצר ואומר לי, למה אתה דואג?

"ספרתי לו שלפני כמה ימים עברתי דירה והיום עלי לשלם לקבלן סכום ניכר, ובשעה זו עדיין אין לי את הסכום.

"מחייך ר' ירחמיאל ואומר לי, בדיוק מונח בכיסי סכום הגון שאין לי צורך בו בימים אלו, הוציא מכיסו חבילת שטרות ותחב לי ביד, עוד לא התחלתי לספר את הכסף ור' ירחמיאל שם ידו על כתפי וגורר אותי לחנות אחת ואומר לי חכה כאן כמה דקות, לא עברו מספר

דקות והנה ר' ירחמיאל רץ לקראתי ומוסר לי חבילת שטרות, ואומר לי, "אל תשאל שאלות. רוץ לקבלן...". בעודו דוחק בי לגשת לקבלן ולשלם את הכסף הוסיף, "לכשירחיב, תחזיר לי...".

"הייתי תלמיד שלו הרבה שנים ב'חזון יחזקאל'", נכתב בתגובה אחרת לבשורה המרה על פטירתו. "הוא היה גם מנהל בית הספר וגם ראש הישיבה הקטנה והמתיבתא שלושה תפקידים בבת אחת. לא יאומן כי יסופר כמה חסד עשה עמי באופן פרטי. ממש המון זמן וכסף חום ואהבה. רק בזכותו ועוד כמה כמוהו רציני להמשיך ללמוד תורה".

אחד מפעילי הקירוב שעבד עם נוער מתמודד בתקופת מגוריו של הרב קראם באשדוד סיפר: "בשעתו נוער שוליים, כולל כאלו שלא הקפידו בערכי היהדות, כאשר היו שומעים את השם "ר' ירחמיאל" מיד היו קמים ביראת כבוד למשמע אזניהם. חוויתי מצב זה במשך מספר שנים כמעט מידי יום ביומו, זה בטרם הכרתי אותו אישית. לאחר מכן במשך מספר שנים היה לי קשר עם הנפטר זי"ע בחלק מהתחומים בהם עסק ונדהמתי בכל פעם מחדש מגדולתו היקף פועלו".

המשך מעמוד 16 | הרב אברהם פוקס

ושוב אני חוזר מה שאמרנו בהתחלה: אין תחליף לאווירה שבבית! אם האווירה שבבית, היא לכבד את השני, לעזור לשני, לא בכעס לא בקפדנות - זה מחנך למידות טובות, אבל עם כעס - אתה מוציא את הכעס אבל אתה לא מחנך. אני יודע שזה לא דבר קל, זה קל להגיך וקשה לבצע, כל אחד עומד היום עם הנסיונות שלו, אבל צריך לדעת!

dirshu.co.il (השיחה במלואה ב-
ובקו השיעורים 077-2222-666 שלוחה 74)

ממול. היא הלכה לבית הכנסת לשאול את הרב'ה: 'רב'ה, וואס טוט מען??' מה עושים? אני לא יכולה עכשיו אין לי כח. אמר לה הרב'ה: 'אם אמא שלה היתה פה, והיא היה בוכה בשתיים עשרה בלילה, מה אמא שלה היתה עושה? היתה נותנת לה לאכול, נכון? אז תלכי הביתה תבשלי ותתני לה לאכול!...'.

זה נקרא מידות טובות! עם הדברים האלה גדלו צדיקים, גדלו... ואת המסר הזה אנחנו צריכים להעביר לילדים. מידות טובות, זה לא רק אם אני עושה דברים מבחוץ, אלא גם בתוך הבית.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מחלה שרבים חלו בה וגרמה למוות של אדם אחד - האם תוקעים ומתענים עליה?
- ◆ מדוע לא מקיימים מדוע לא מקיימים בזמננו את סדר התעניות על עצירת גשמים?
- ◆ באיזה הקשר נזכרת עיר מגוריו של מרן הבית יוסף - צפת - בפעם היחידה בכל השולחן ערוך?

• מי שבאה עליו צרה, רחמנא ליצלן, ראוי שיתענה, ושמוא אף מצווה בכך, משום שהתענית היא מדרכי התשובה וההכנעה, וכל יחיד מחויב בעת צרתו לחפש במעשיו אם יש בהם חטא, ולשוב אל השי"ת.

מהלכות התעניות על עצירת גשמים

• בשבע התעניות האחרונות מְסַדֵּר התעניות על עצירת גשמים, יוצאים עם ארון הקודש וספר התורה להתפלל ברחוב, ומתפללים בלבוש שֵׁק, ומניחים אפר בראש במקום הנחת תפילין.

• כמה מִיתרונות פְּאָמֶת מידה לבחירת שליח ציבור: התפילות שגורות בפיו, רגיל לקרוא בתורה ובנביאים ובכתובים, מטופל במשפחה ואין לו ממון דִּי צורכו, עָנּוּ, רצוי לציבור, וקולו ערב ונעים.

• ציבור שקיימו את כל סדר התעניות על עצירת גשמים, ולא נענו, נוהגים כולם כנזופים מן השמים, ותלמידי החכמים מוסיפים לצום בסדרות של שלוש תעניות, עד לירידת הגשמים, או עד לסוף עונת הגשמים.

• כבר במשך דורות רבים, נהגו שלא לקיים את סדר התעניות על עצירת גשמים, מפני שההתפתחות העצומה של הובלת מזון ממקום למקום, מפחיתה משמעותית את הסכנה שבעצירת גשמים.

• אם ביום תענית הציבור על עצירת גשמים, לפני חצות היום, החל לרדת גשם, מפסיקים את הצום, ואומרים בציבור 'הלל הגדול' וברכת ההודאה.

• כשיש ריבוי גשמים במקום שקיים חשש לקריסת מבנים, בשל כך, מצוה להתפלל שיתמעטו הגשמים. ובהקשר זה, מזכיר מרן הבית יוסף בפעם היחידה בכל ארבעה חלקי שולחן ערוך את עיר מגוריו - צפת, ומספר, שבזמנו היתה מצויה בצפת מפולת בתים בשל ריבוי הגשמים.

מְדִינַי המצוה לתקוע ולהתענות בעת צרה

• מִצְוֶת עשה לזעוק אל ה', ולתקוע בחצוצרות או בשופר, בכל עת צרה הבאה על הציבור. וכבר דורות רבים שלא נהגו לתקוע בעת צרה, מטעמים שונים.

• כאשר צבא זר עובר דרך מקומם של ישראל על מנת להילחם במדינה אחרת - אף אם אין כוונתו להילחם במקום זה כלל, נחשב הדבר כצרה לישראל.

• נהגו שלא להתענות בזמן מגיפת דֶּבֶר, על פי ההנחה הרפואית כי העדר האכילה מגביר את הסיכון להידבקות. ולכן, גוזרים על הציבור 'פְּדִיּוֹן תענית', ומרבים בתפילה ובאמירת ענייני הקטורת.

• מחלה שרבים חלו בה, וגרמה למוות של שלושה מהם - מעיקר הדין צריך לתקוע ולהתענות עליה. ויש אומרים שתוקעים ומתענים אף אם גרמה למוות של שני חולים, ויש אומרים - אף של חולה אחד.

• 'חיה משולחת', תוקעים ומתענים עליה. והיינו, חיה הנוהגת שלא כפי טבעה, כגון שמופיעה במקום ובזמן שאינם מתאימים לטבעה, או שהורגת בני אדם שלא כטבעה. ולדוגמה: חיה שהופיעה בשעות היום (ויתכן שגם בלילה) במקום יישוב; וחיה שהופיעה בשעות היום בשדה שאינו סמוך למקומה הטבעי, וראתה שני בני אדם ולא נמלטה מפניהם.

• רוב מיני הצרות, לא מתפללים עליהן בשבת. אבל מתפללים בשבת על כל סנה ממשית הנשקפת בשבת עצמה, ואפילו ליחיד; וכגון חולה שמצבו קריטי ויתכן שינוי במצבו לרעה בשבת עצמה.

• ציבור שבאו עליהן שתי צרות כאחת, רחמנא ליצלן, לא יתפללו על שתי הצרות יחד, אלא על כל אחת בנפרד. ויש שכתב שדין זה אמור רק בצרות הבאות לעיתים רחוקות.